

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ ОСТАННЬОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ,
ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Балєва Крістіна Вячеславівна

Керівник к.ф.н., доцент Запольських С. П.

Рецензент д.ф.н., проф. Зацний Ю. А.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно) – перша англійська

Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри теорії та
практики перекладу з англійської
мови

« ____ » _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
БАЛЄВІЙ КРИСТІНІ ВЯЧЕСЛАВІВНІ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОСТАННЬОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ, ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Запольських С. П., к.філол.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 511 – с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 22.11.2021

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) наукові джерела з питань специфіки неологізмів, зокрема новітньої лексики та фразеології останнього десятиліття, пов'язаних з фізкультурою та спортом, та їх перекладом українською мовою.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Розглянути специфіку розвитку сфери, пов'язаної із фізкультурою та спортом. 2. Дослідити поняття «неологізм» і суміжні поняття, особливості англійської лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом. 3. Визначити перекладацькі трансформації та особливості їхнього застосування, проаналувати специфіку перекладу англійської лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом українською мовою.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Запольських С. П. доцент	07.05.2021	07.05.2021
Розділ 1	Запольських С. П. доцент	03.06.2021	03.06.2021
Розділ 2	Запольських С. П. доцент	15.07.2021	15.07.2021
Висновки	Запольських С. П. доцент	27.09.2021	27.09.2021

6. Дата видачі завдання 22.04.2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
-------	--	---	----------

1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	квітень 2021	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	травень 2021	виконано
3	Написання вступу	червень 2021	виконано
4	Написання теоретичного розділу	серпень 2021	виконано
5	Написання практичного розділу	вересень 2021	виконано
6	Формулювання висновків	жовтень 2021	виконано
7	Проходження нормоконтролю	листопад 2021	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

К. В. Балева

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

(підпис)

С. П. Запольських

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

В. В. Погонець

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 56 стор., 71 джерело.

Об'єкт дослідження: процеси змін словникового складу англійської мови останнього десятиліття.

Мета роботи: дослідити лінгвальні особливості англійської лексики та фразеології останнього десятиліття, пов'язаної з фізкультурою та спортом і способи і засоби перекладу на українську мову.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення, які стосуються поняття неологізм, розроблені В. Виноградовим, Ш. Баллі, В. Девкіним; дослідження нової англійської лексики і фразеології останнього десятиліття Ю. Зацного; принципи теорії перекладу, розроблені В. Карабаном, І. Корунцем, Т. Левицкою, Р. Фитерман, Т. Кияком, К. Райс та ін.).

Отримані результати: Серед новотворів виділено групи: 1) які співвідносяться із різними новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою та фітнесом. Серед способів утворення домінує телескопія. Найпродуктивнішою моделлю композиції є синтаксична модель утворення бінарних одиниць за схемою N + N. Єдиного розв'язання проблеми перекладу нової лексики і фразеології не існує, перекладач з'ясовує значення слова, спираючись на структурно-семантичні ознаки неологізму, контекст, реферативну літературу і власні фонові знання, а потім створює відповідники. Здебільшого перекладач орієнтується на занижені фонові знання цільової аудиторії і комбінує прямі способи трансляції (транскодування, калькування) з описовим перекладом.

Ключові слова: новотвори, телескопія, аббревіація, прямі способи перекладу, непрямі способи перекладу, перекладацькі трансформації.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 НОВА АНГЛОМОВНА ЛЕКСИКА ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ, ПОВ'ЯЗАНА ІЗ ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	7
1.1 Специфіка розвитку сфери, пов'язаної із фізкультурою та спортом.....	7
1.2 «Неологізм» і суміжні поняття.....	11
1.3 Особливості англомовної лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом.....	19
РОЗДІЛ 2 ПЕРЕКЛАД НОВОЇ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ, ПОВ'ЯЗАНОЇ ІЗ ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	36
2.1 Перекладацькі трансформації та особливості їхнього застосування.....	36
2.2 Аналіз специфіки перекладу англомовної лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом українською мовою.....	42
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Спорт став невід'ємною частиною суспільного життя, все більше розширює свої кордони, переходячи зі спеціальної сфери в загальнокультурну, стаючи одним з напрямків індустрії розваг, шоу-бізнесу. Інформація про спортивні змагання та життя спортсменів розміщується не тільки в спеціалізованих ЗМІ, а й займає все більше місце у виданнях, розрахованих на масову аудиторію. Практично кожне видання приділяє увагу спорту і тим явищам, які, на думку видавців і журналістів, з ним пов'язані. Таким чином, спостерігаються різноспрямовані тенденції, що призводять, з одного боку, до зростання термінологічної лексики спорту, розвитку та диференціації спортивної терміносистеми і її підсистем. Численність номінацій, у тому числі запозичених та інтернаціональних, зумовлює появу синонімічних, омонімічних та полісемантичних термінів, які порушують чіткість системи. З іншого боку, масовий характер сучасного спорту, його активна популяризація в електронних і друкованих ЗМІ впливає на прискорення процесу детермінологізації і жаргонізації сучасної спортивної лінгвокультури. Але, незважаючи на це, спортивна термінологія як і раніше є головною і найбільшою категорією спортивної лексики.

Справедливо буде сказати, що спорт виконує функцію сполучної ланки між представниками різних культур, тому вивчення даного явища є актуальним для сучасних лінгвістів. Однак мовні новації спортивної тематики початку XXI століття досліджені далеко не достатньо: не проведене чіткого розмежування термінології спорту і жаргонної лексики; не простежено новітні тенденції в плані співвідношення мови і мовлення; не описані характерні словотвірні моделі та типи створення сучасного спортивного лексикону; відсутня вичерпний опис

активних семантичних процесів у сфері лексики спорту; немає монографічних робіт, що ставлять питання стилістичного розвитку мови спортивної сфери.

Актуальність обраної теми визначається тим, що на сучасному етапі у сфері спорту відбуваються численні зміни, результатом яких є поповнення словникового складу новотворами, пов'язаними із фізкультурою та спортом, які потребують ретельного вивчення в аспекті лінгвістики на прикладі англійської та української мов.

Наукова новизна роботи полягає у розгляді, детальному вивченні лінгвальної специфіки англійської лексики та фразеології останнього десятиліття, пов'язаної з фізкультурою та спортом і способів і засобів перекладу на українську мову.

Об'єктом дослідження є процеси змін словникового складу англійської мови останнього десятиліття.

Предметом дослідження є лінгвальні особливості неологізмів англійської мови останнього десятиліття, пов'язані з фізкультурою та спортом, способи та засоби їхнього перекладу на українську мову.

Мета роботи – дослідити лінгвальні особливості англійської лексики та фразеології останнього десятиліття, пов'язаної з фізкультурою та спортом і способи і засоби перекладу на українську мову. Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- розглянути специфіку розвитку сфери, пов'язаної із фізкультурою та спортом;
- описати «неологізм» і суміжні поняття;
- дослідити особливості англійської лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом;
- розглянути перекладацькі трансформації та особливості їхнього застосування;

- проаналізувати переклад лексики і фразеології англomовної лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом українською мовою.

Матеріалом дослідження є 98 новотворів, останнього десятиліття десятиліття, пов'язаних з фізкультурою та спортом, відібраних із англійсько-українського словника лексичних та фразеологічних інновацій англійської мови Ю. А. Зацного, А. В. Янкова та їхні відповідники в українській мові.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів, методу аналізу словникових дефініцій та перекладацького аналізу.

Практична значущість роботи визначається тим, що її результати можна застосовувати для розв'язання мовознавчих практичних проблем, пов'язаних з англо-українським перекладом, зокрема перекладом матеріалів у сфері фізкультури та спорту. Матеріал магістерської роботи може бути використаний при написанні курсових робіт, підготовці до практичних занять з лексикології, вступу до перекладознавства, теорії перекладу, спецкурсу із жанрових проблем перекладу, на заняттях з практики перекладу, а також може бути корисними для перекладачів-практикантів.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про англomовну лексику та фразеології, пов'язану із фізкультурою та спортом в контексті сучасних лінгвістичних досліджень, а саме : специфіку розвитку сфери, пов'язаної із фізкультурою та спортом, «неологізм» і суміжні, особливості англomовної лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом.

Другий розділ містить дослідження перекладу нової англомовної лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом українською мовою, а саме : розгляд питань стосовно перекладацьких трансформацій та особливостей їхнього застосування, аналіз специфіки перекладу англомовної лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом українською мовою.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Загальна кількість сторінок 56, кількість використаних джерел 71.

РОЗДІЛ 1
НОВА АНГЛОМОВНА ЛЕКСИКА ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ, ПОВ'ЯЗАНА ІЗ
ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ
ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1 Специфіка розвитку сфери, пов'язаної із фізкультурою та спортом

У сучасному суспільстві неухильно зростає роль спорту. Розвиваються нові види спорту, отримують спеціалізацію існуючі спортивні дисципліни, спорт все більше професіоналізується. Відповідно, мова реагує на ці нововведення, поповнюючись спортивною лексикою і фразеологією, при одночасному процесі втрати застарілих термінів; створюються і вкорінюються типові моделі освіти спортивної термінології. Укладачі словників відзначають лексику спорту в числі тих лексичних розрядів і груп, які найбільш активно функціонують і формують мовну свідомість сучасників, з найбільшою повнотою демонструють суспільні зміни. Таким чином, ми бачимо, наскільки актуальною є проблема вивчення спортивної лексики, як різновиду мови, який допомагає зрозуміти це явище. Вивчення сфери спорту в мовному плані є багатограним. Інтерес до цієї групи лексики не випадковий: вона становить значний відсоток неології англійської і української мов і визначає значну частину спрямованості розвитку лексикону.

Формування і розвиток спортивної лексики нерозривно пов'язані зі становленням спорту взагалі. Історія розвитку спорту має надзвичайно давнє коріння. Сліди фізичної культури і спорту були виявлені в ранніх державах (IV-III тисячоліття до н. Е.). Ритуальні змагання на честь бога Мардука, покровителя Вавилону, більш ніж на тисячу років випередили давньогрецькі Олімпіади. У ці

змагання входили стрільба з лука, боротьба на поясах, фехтування на мечах, кулачний бій, скачки в сідлі, гонки на колісницях, метання списа і полювання.

В Індії і Персії в давнину були широко поширені полювання, верхова їзда, фехтування на мечах, гонки на колісницях, стрільба з лука, ігри з м'ячем і палицею. В Індії виникли кінне поло, шахи, хокей на траві та інші ігри. У Персії з'явилися школи, де дітей навчали верховій їзді, метання дротиків, стрільбі з лука.

На клинописних табличках, на стінах староегипетських пірамід вчені виявили зображення більше 400 видів фізичних вправ та ігор. Серед них боротьба, змагання лучників, плавання, веслування, гонки на колісницях і ін. В Стародавньому Єгипті в спеціальних приміщеннях влаштовувалися змагання з бігу, стрибків і метань, підняття важких предметів, боротьбі і кулачному бою, фехтування, а також різноманітні спортивні ігри. Найвищого розквіту фізична культура і спорт досягли в Стародавній Греції, де відбулися перші Олімпійські ігри. Історія спорту дуже багата на цікаві і гарні події. Люди ще в далекі часи змагалися в різних змаганнях. Спорт завжди був для людства хорошою альтернативою, що сприяє мирному, здорового життя.

Розглядаючи компоненти фізичної культури у сучасному світі, необхідно, перш за все, назвати фізичне виховання, яке включене в систему освіти і виховання, починаючи з дошкільних установ, і характеризує основу фізичної підготовленості людей – це життєво важливі рухові уміння і навички, різнобічний розвиток фізичних здібностей. Його важливими елементами є система гімнастичних вправ і правила їх виконання, за допомогою яких у дитини формуються вміння диференційовано керувати рухами, здатність координувати їх в різних поєднаннях; система вправ для раціонального використання сил при переміщеннях в просторі (основні способи ходьби, бігу, плавання, бігу на ковзанах, на лижах та ін.) [Бауэр 2001, с. 50].

Наступним компонентом є фізичний розвиток, як біологічний процес становлення, зміни природних морфологічних і функціональних властивостей

організму протягом життя людини (довжина, маса тіла, окружність грудної клітини, життєва ємкість легень, максимальне споживання кисню, сила, швидкість, витривалість, гнучкість, спритність і ін.). Третьою складовою є оздоровчо-реабілітаційна фізична культура, яка пов'язана з спрямованим використанням фізичних вправ в якості засобів лікування захворювань і відновлення функцій організму, порушених або втрачених внаслідок захворювань, травм, перевтоми і інших причин. Її різновидом є лікувальна фізична культура, яка має широкий комплекс засобів і методів (лікувальна гімнастика, дозована ходьба, біг та інші вправи), пов'язаних з характером захворювань, травм або інших порушень функцій організму (перенапруження, хронічна втома, вікові зміни та ін.).

До фонових видів фізичної культури відносять гігієнічну фізичну культуру, включену в рамки повсякденного побуту (ранкова гімнастика, прогулянки, інші фізичні вправи в режимі дня, не пов'язані зі значними навантаженнями) і рекреативну фізичну культуру, заходи якої використовуються в режимі активного відпочинку (туризм, фізкультурно-оздоровчі розваги). Фонова фізична культура має оперативний вплив на поточний функціональний стан організму, нормалізує його і сприяє створенню сприятливого функціонального «фону» життєдіяльності. Її розглядають як, компонент здорового способу життя. Вона особливо ефективна в поєднанні з іншими компонентами фізичної культури і перш за все з базовою .

У сучасному світі істотно зростає усвідомлення ролі фізичної культури як фактора вдосконалення природи людини і суспільства. Здоровий спосіб життя в цілому, фізична культура і спорт зокрема, стають соціальним феноменом, об'єднуючою силою і національною ідеєю, що сприяє розвитку сильної держави і здорового суспільства [Бауэр 2001, с. 52].

У багатьох зарубіжних країнах фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність органічно поєднує і з'єднує зусилля держави, його урядових,

громадських і приватних організацій, установ і соціальних інститутів. Розвитком спорту в різних територіальних одиницях, перш за все в містах, займаються муніципальні органи, а на місцях - комуни і громади, які витрачають на ці цілі кошти своїх загальних бюджетів, формують і здійснюють спільно зі спортивними організаціями муніципальну і комунальну спортивну політику.

XX-XXI століття в багатьох країнах стали періодом модернізації та будівництва сучасних спортивних споруд. На абсолютно нових економічних і правових відносинах створюються ефективні моделі фізкультурно-спортивного руху, активно впроваджуються програми, спрямовані на формування моральної та матеріальної відповідальності особистості за стан власного здоров'я і способу життя.

Загальносвітовою тенденцією є також колосальне зростання інтересу до спорту вищих досягнень, який відображає фундаментальні зрушення в сучасній культурі. Процеси глобалізації певною мірою були стимульовані і розвитком сучасного спорту, особливо олімпійського.

За кордоном спорт на всіх своїх рівнях є універсальним механізмом оздоровлення людей, способом самореалізації особистості, її самовираження і розвитку, а також засобом боротьби проти асоціальних явищ. Саме тому за останні роки місце спорту в системі цінностей сучасної культури різко зросла. Світовий спортивний рух став одним з найпотужніших і масових міжнародних рухів. До олімпійського спортивного товариства належать понад 200 країн світу [Бауэр 2001, с. 54].

Таким чином, в світі спостерігається стійка тенденція підвищення соціальної ролі фізичної культури і спорту. Вона проявляється:

- у підвищенні ролі держави в підтримці розвитку фізичної культури і спорту, громадських форм організації і діяльності в цій сфері;
- у широкому використанні фізичної культури і спорту в профілактиці захворювань і зміцнення здоров'я населення;

- у продовженні активного творчого довголіття людей; в організації дозвільної діяльності і в профілактиці асоціальної поведінки молоді;
- у використанні фізкультури і спорту як важливого компонента морального, естетичного та інтелектуального розвитку учнівської молоді;
- у залученні до занять фізичною культурою і спортом працездатного населення; у використанні фізичної культури і спорту в соціальній і фізичній адаптації інвалідів, дітей-сиріт;
- у різкому збільшенні зростання доходів від спортивних видовищ і спортивної індустрії;
- у зростаючому обсязі спортивного телерадіомовлення і ролі телебачення в розвитку фізичної культури і спорту та в формуванні здорового способу життя;
- у розвитку фізкультурно-оздоровчої і спортивної інфраструктури з урахуванням інтересів і потреб населення;
- у різних формах, методах і засобах, що пропонуються на ринку фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг [Голованова 2004, с. 230].

Усе вищезазначене свідчить про багатогранність і об'ємність сфери фізкультури і спорту, про бурхливий розвиток спортивної індустрії, зарубіжний вплив, і, як наслідок, великі зміни в лексичному складі мов (англійської і української) – поповнення численними новотворами. Тому доцільним є, на нашу думку, розглянути поняття неологізм, визначити його характеристики для подальшого дослідження.

1.2 «Неологізм» і суміжні поняття

Жива мова перебуває в стані безперервної зміни і розвитку, причому найрухомішим компонентом мовної системи є словниковий склад. Будь-які зміни в суспільному розвитку неминуче тягнуть за собою зміни в словнику. І. А. Бодуен де Куртене писав, що у мові немає нерухомого, там все, як і взагалі в природі, все живе, все рухається, все змінюється [Земская 1999, с. 17]. Яскраве свідчення динаміки мови – це процес виникнення нових слів. Нові слова з'являються безперервно і збагачують лексичну систему мови. За слушною думкою В. В. Виноградова, причини появи нових слів і нових значень старих слів здебільшого полягають в змінах суспільного життя, в розвитку виробництва та інших областей людської діяльності, а також у розвитку мислення [Виноградов 1963, с. 193].

Е. Сепір говорив з цього приводу, що зміни в лексиці викликаються вельми різноманітними причинами, більшість яких носить культурний, а не суто мовний характер. Так, занадто часте вживання слова може викликати необхідність замінити його новим словом. З іншого боку, зміна установки може зробити деякі слова з властивими їм традиційними відтінками значення неприйнятними для більш молодого покоління, слова схильні застарівати [A Practical Guide to Lexicography 2003, с. 240].

Збагачення лексичної системи мови відбувається як за допомогою кількісного накопичення нових слів і виразів, так і шляхом розвитку нових значень слова. Основний шлях поповнення словникового складу – це утворення нових слів з використанням існуючих способів словотвору. Збагачення лексики мови відбувається також шляхом запозичення іншомовних слів. У зв'язку з цим не можна не погодитися з висловом відомого швейцарського лінгвіста Ш. Баллі про те, що запозичення завжди було нормальною функцією лінгвістичної життя, але особливо велике значення воно набуло в сучасних мовах [там само, с. 348].

Таким чином, нові слова виступають як невід'ємний, об'єктивний фактор життя і розвитку будь-якої мови.

Спочатку за всіма новими словами було закріплено назву «неологізми». Вживання цього найменування з різними модифікаторами (авторські неологізми, стилістичні неологізми, мовні неологізми) спостерігається протягом значного періоду часу і після появи терміна «оказіоналізм». Найбільш широким, на наш погляд, є визначення терміна «неологізм», представлене у словнику лінгвістичних термінів : Неологізми – це слова, значення слів або поєднання слів, які виникли у певний період у мові або використані одноразово (оказіональні слова) в тексті або акті мовлення [Ахманова 2002]. Оскільки в цій статті об'єктом нашого дослідження є неологізми, перш за все, необхідно з'ясувати їх статус.

У сучасному мовознавстві не існує єдиної думки щодо лінгвістичного статусу неологізмів і оказіоналізмів. Неологізм – це нове слово мови, це факт мови. Оказіональні слова відрізняються від неологізмів тим, що вони є фактами мовлення.

Нові слова з'являються по міру необхідності для найменування відповідного поняття. В. В. Виноградов підкреслює, що утворення нових слів практично безперервний процес, але всі так звані новоутворення спочатку являють собою факти мовлення і стають фактами мови лише в результаті багаторазового відтворення в готовому вигляді [Виноградов 1963, с. 195].

Під новими словами ми маємо на увазі як ті лексичні одиниці, які називаються неологізмами, так і ті, які називаються оказіоналізмами. Неологізми – широке поняття, в якому поєднуються різні лінгвістичні і соціологічні чинники. Явище поповнення живих мов новими лексичними одиницями є мовною універсалією, що розуміється як універсальні відносини між неуніверсальними властивостями мов. Неологізми – це нові слова або вирази, свіжість і незвичайність яких ясно відчувається носіями мови. Поняття неологізму мінливе в часі і є відносним: неологізмом слово залишається до тих пір, поки в ньому

відчувається новизна. Тут привертає увагу той факт, що неологізмам притаманний компонент «тривалість» у межах внутрішнього часу. Це означає, що є неологізми, які загальноприйняті. Їх знають носії мови, частотність їх вживання досить висока, але тим не менше вони сприймаються як щось нове. Так, наприклад, в англійській мові слово *television* свого часу дуже швидко увійшло в мовну практику і стало зрозумілим усім. Але ще довгий час відчувалася новизна цього терміна. Однак, є неологізми, які тільки починають рух у напрямку до словникового складу. Вони маловідомі, характеризуються невеликою частотністю вживання, але розуміються носіями мови адекватно, хоча і сприймаються як щось нове.

Слід при цьому згадати про різне розуміння вченими сутності неологізмів. В. Фляйшер, зокрема, пише, що під неологізмом розуміється нова одиниця словника [PGL 2003, с. 240]. Отже, В. Фляйшер вважає неологізм словниковою одиницею, а якщо так, то, значить, і узуальною, лише з одним застереженням, що неологізму властива новизна. Г. Ортнер і Л. Ортнер висловлюють думку про те, що неологізми не входять до словникового складу, але як би знаходяться «впритул» до нього, перебуваючи «на порозі словникового корпусу» [PGL 2003, с. 260]. Ми поділяємо точку зору В. Фляйшер про неологізми як одиниці словника.

В. В. Лопатин визначає неологізми як нові слова, які досить скоро перестають сприйматися як нові, новизна їх з часом стирається [PGL 2003, с. 244]. В англійській мові такі слова як, наприклад, *abstractionism, aircraft, astronaut, bionics, H-bomb, immunize, loud-speaker, plastic, radio, receiver, record, robot, spacecraft, telelesson* сьогодні вже втратили свою актуальність і не є неологізмами. Подібні слова потрапляють у групу неологізмів тільки в сенсі історичному, і, отже, в синхронному плані вони зазвичай нейтральні.

Мабуть, найяскравішою рисою сучасної культури слід визнати інформаційну революцію. Інформаційна технологія та широке застосування цієї

технології в індустрії, комерції та побуті породжує революцію, яка не має паралелей в історії людства. Як наслідок, активно поповнюється лексика, пов'язана з інформатикою. До числа широко відомих позначень в цій області відносяться, наприклад, в англійській мові слова *Bug, cable, Dooming, Erob, Floppy, Frob, Gronk, hack, hackish, Hackmemory, HP, IBM, Lamer, mainboard, motherboard, MS DOS, onboard, snail-mail, Zorch*.

Отже, неважко переконатися в тому, що головною ознакою неологізмів є абсолютна новизна слова для більшості носіїв мови. Слово відчувається як неологізм нетривалий час. Як тільки слово починає активно вживатися, воно втрачає ознаку новизни, тобто поступово входить в лексичну систему мови як загальноновживане.

Від неологізмів слід відрізняти слова, які виникають «з нагоди», в конкретних умовах мовної комунікації. Відмежовуючи okazіоналізми від неологізмів, Л. Боукер зауважує, що новим може бути тільки те, що здатне з часом старіти. У okazіоналізмів вимкнений фактор історичного розвитку і зміни [PGL 2003, с. 249].

Okazіональні слова утворюються вільно і природно в міру потреби в живій мові. Вони являють собою мовленнєві явища, які не відповідають загальноприйнятим мовним нормам і, як правило, не отримують суспільного визнання. Okazіональні явища зазвичай бувають індивідуальними нововведеннями, які належать окремим особам, часто письменникам. Тому okazіоналізми іноді називають індивідуальними (або авторськими), підкреслюючи їх «не загальноприйнятність» і віднесення до відомого творця. При цьому okazіональні слова протиставляють загальнонародній мові.

Принциповою особливістю okazіоналізмів є не їх зв'язок з певним творцем, а той факт, що при їх утворенні відбулося порушення діючих в мові законів словотвору тих чи інших одиниць. З цієї точки зору немає принципових відмінностей між okazіоналізмом авторськими (письменницькими) і

оказіоналізмом, що не мають авторства, дитячими або розмовними, тому що в трьох цих сферах переважно і створюються окказіоналізми. Іноді окказіоналізми можна зустріти в періодичній пресі, в авторських статтях.

За влучним висловом І. Г. Дегтяр, термін «оказіоналізм», або «оказіональне слово» вдало «вписується» в систему лексикологічних термінів «архаїзм – неологізм – окказіоналізм» і дозволяє провести чітку диференціацію між такими різноплановими одиницями, як неологізми і окказіоналізми. Адже «потреба в неологізмах – це звичайна соціальна потреба, в разі ж з окказіоналізмом проявляється індивідуальна потреба, тобто вона викликана волею окремого індивідуума в певному акті мовлення, хоча і спирається на соціальний досвід. Індивідуальність в окказіоналізмі проявляється в індивідуальності вибору структурних мовних елементів і їх поєднанні.

Термін «оказіоналізм» має різне трактування, якщо підходити до нього з точки зору лексикології і словотвору. Н. А. Янко-Триницька пише, що окказіональне для лексики може бути зовсім не окказіональним для системи словотворення, і, навпаки, звичайне для лексики, загальноживане слово, може випадати з системи словотворення, що не має відповідного зразка (тобто моделі) в жодному слові.

Цікавим трактуванням терміна «окказіоналізм», на наш погляд, є визначення В. Д. Девкіна, який вважає, що усі окказіоналізми є продуктами мовлення, а не мови, хоча всі вони дітища мовної системи.

Слово (або словосполучення), окказіонально поміщене в абсолютно не властиве йому оточення, вступає як би в протиріччя з формально-структурною правомірністю його створення і вживання. В результаті такого незвичайного, експресивного та образного індивідуального використання загальноживаного слова відбувається відхід від «суспільно усвідомлених і сталих контекстів його вживання, від конкретних лексичних зв'язків його з іншими словами,

зумовленими властивими даному мови законами поєднання словесних значень» [Девкин 1975, с. 197].

Важливою рисою okazіональних слів є їх тісний зв'язок з контекстом, поза яким вони часто бувають незрозумілі. Н. І. Фельдман пише про такі слова: «Тісний зв'язок слів-саморобок з контекстом, з якого вони як би виростають, робить їх доречними і особливо виразними на своєму місці, проте в той же час, як правило, перешкоджає їм відірватися від контексту і знайти життя поза ним» [Фельдман 1967, с. 64].

Таким чином, залежність okazіональних слів від контексту значно більша, ніж залежність неологізмів. Неологізми характерні тим, що швидко стають загальнонародним надбанням, легко вписуються в різні контексти, і словники незабаром реєструють їх як повноправні слова. Підтримка контексту і ситуації заповнює неточність слововживання. Стандартизований переклад розмовної мови на кодифіковану літературну мову не завжди є можливим. Відносно okazіональних слів дане положення є однозначно вірним.

У безпосередній мовній реалізації okazіональне слово є специфічним, в несподіваним, унікальним в аспекті лексикології.

Наприклад: *The fall of 2002 the city closed LOVE Park for a renovation to add features that would reduce the “skateability” of the Park. City youths hosted a massive protest against the renovation* [Word spy 2021].

Лексема **“skateability”**, утворена способом телескопії – злиття двох слів, використана у даному контексті на позначення ступеня, в якій парк є придатним для катання на скейтборді.

Головний фактор появи okazіоналізмів – потреба в незвичайних, виразних засобах, яка може виникнути в мові. Для створення okazіоналізмів можуть бути використані мало- або зовсім непродуктивні моделі, іноді правила моделі порушуються, але це не знижує, а, навпаки, часто підвищує рівень виразності okazіональних слів. Виконуючи художню функцію в тому чи іншому тексті,

оказіоналізми не виходять з цього тексту, не стають системними одиницями і назавжди зберігають властивості свіжості і новизни саме в даному контексті.

Таким чином, нові слова, які закріплюються в мові, називаються неологізмами, а ті, які вживаються тільки на даний момент, тільки на даний випадок, мають статус фактів мовлення, а не мови, є okazіоналізмами. Специфіка okazіональних слів полягає в тому, що вони обслуговують певний контекст, даний окремих випадок, дану мовну ситуацію, вони не претендують на те, щоб закріпитися в мові, увійти до загального вжитку. У цьому їх корінна відмінність від неологізмів.

У наміченому протиставленні необхідно підкреслити, що об'єднує і що розділяє ці альтернативні групи. Об'єднує їх принцип утворення: в обидвох випадках мова йде зазвичай про нові слова.

Роз'єднує їх неоднакова функція, їх різні сфери розповсюдження. Okazіоналізми відрізняються від неологізмів тим, що зберігають свою новизну, свіжість незалежно від реального часу їх створення. Неологізми зазвичай не мають віку, встановити час їх появи і творця практично неможливо, тому що вони реалізують живі можливості мовної системи. Okazіоналізми і неологізми – свідомство життєздатності мови. Вони демонструють лексичний потенціал мови і один з резервів поповнення лексичного складу мови.

У нашому дослідженні матеріалом є неологізми англійської мови останнього десятиліття, які представлені у словнику лексичних та фразеологічних інновацій англійської мови [Зацний, Янков 2020].

При цьому можна відмітити, що часом важко визначити які інновації є неологізмами, а які можна віднести до okazіональних новотворів. Ми будемо враховувати основні критерії, яким відповідають новотвори: приналежності до мови, фіксація у словниках інновацій, відповідність системі мови, відносна незалежність від контексту.

1.3 Особливості англомовної лексики та фразеології, пов'язаною із фізкультурою та спортом

Лексико-фразеологічні інновації останнього десятиліття свідчать, що англійська мова продовжує збагачувати свій словниковий склад майже виключно за рахунок своїх власних мовних ресурсів, враховуючи, проте, що значна частина цих ресурсів, зокрема, лексичних одиниць, словотворчих елементів була запозичена з інших мовних систем протягом історії становлення та розвитку. Найбільшу активність і продуктивність виявляє словотвір, тобто створення нових лексичних одиниць на базі існуючого матеріалу шляхом «обробки» цього матеріалу із залученням різних способів та механізмів. На думку Ю. А. Зацного найбільшу групу інновацій останнього десятиліття становлять лексеми та фразеологічні одиниці, що співвідносяться із різними новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою та фітнесом [Зацний 2020, с. 31].

Ми відібрали 98 новотворів із англійсько-українського словника лексичних та фразеологічних інновацій англійської мови Ю. А. Зацного, А. В. Янкова, який містить майже 1100 нових слів, їх лексико-семантичних варіантів (нових значень) та сталих словосполучень англійської мови, які виникли у 2010 – 2020 роках. Новотвори, які співвідносяться із різними новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою та фітнесом, становлять 9 відсотків від загальної кількості. До їхнього складу входять такі групи лексики і фразеології на позначення :

- нових видів туризму та їхніх учасників – 33 лексеми і фраземи, що становить 34 %;
- нових видів спорту, спортивних змагань та їхніх учасників – 26, що становить 27 %;
- різні види та методики фізичних вправ, фітнесу – 17, що становить 17 %;

- інші види фізичних занять, феномени та діяльність, пов'язана із спортом – 22, що становить 22 %.

Відзначимо насамперед позначення **нових видів туризму та їхніх учасників**:

Продуктивною є лексема **tourism**, яка використовується як другий компонент при утворенні таких понять, як, наприклад: **api-tourism**, яке означає туризм, учасники якого спостерігають життя бджол і пов'язані з ним явища:

These safaris have proven to be a unique offering. They are the only known exclusive beekeepers' tour to the Caribbean and have added a new dimension to the regional tourism product, and possibly a new word to the tourism lexicon: 'api-tourism'. (Daily Express, March 30, 2011) [Word spy 2021]. .

Популярними також виявилися мандрівки до тих місць, де можна спостерігати безперешкодно зоряне небо чи процеси космічного простору, такі як різні затемнення, запуски ракет та ін., тобто **astrotourism**:

Dark Skies, which claims to be the world's first guide to "astrotourism", is designed to help you to see the night sky in a new light. It takes you on a night-time journey to 35 dark-sky sites and national parks, and provides practical information on how to witness the next decade's solar eclipses. (The Times, 23 November 2019) [Word spy 2021].

Людина, яка полюбляє подорожувати занедбаними місцями, покинутими людьми місцевостями, отримала назву **entropy tourist**:

I loved the novelty, in the Thatcher years, of striking off through the conflicted Docklands to Woolwich, Tilbury, Gravesend, as an entropy tourist with a fetish for future ruins. (London Review of Books, March 30, 2017) [Word spy 2021].

Використовується також таке поняття як: **last-chance tourism** – подорож по місцях, які знаходяться під загрозою знищення або зникнення, так що їх можна не побачити у майбутньому:

Call it the climate change effect. As travel experts look to the new year, they say last-chance tourism will emerge as one of the biggest trends fueling wanderlust. From

millennials visiting pristine countries like New Zealand to spending time in the Arctic, visiting endangered destinations will continue to thrive in 2018.(www.forbes.com, 28 December 2017) [Word spy 2021].

Особа, яка для розваги відвідує цвинтарі, щоб розглядати пам'ятники на могилах відомих людей отримала назву: **tombstone tourist**:

Visiting a graveyard for enjoyment is not everyone's cup of tea. But tombstone tourists – or “taphophiles” – are increasingly to be found wandering through cemeteries, examining headstones, and generally enjoying the sombre atmosphere. (www.bbc.co.uk/news, 7 May 2017) [Word spy 2021].

Поїздка у відпустку до тих місць, які все ще потребують підтримки туристичної індустрії іменується **philantourism**:

“Philantourism” is all about travel as a force for good... it's a natural evolution of voluntourism, but less of a commitment; you don't need to do anything after you arrive, other than enjoy the culture, buy local and put your spending money into the tourism economy. (townandcountrymag.com, 17 June 2020) [Word spy 2021].

Виникло також таке поняття як **Pet-friendly tourism, or the hound pound**, яке означає гроші, які власники собак витрачають на своїх домашніх улюбленців:

Pet-friendly tourism, or the hound pound, is an extremely lucrative market – worth over J4bn and growing all the time. Dog Friendly Perthshire will provide a real opportunity for tourism businesses to expand their pet-friendly potential and boost the area's tourism.(scottishfield.co.uk, 27 April 2018) [Word spy 2021].

Подорожі без сучасних засобів комунікації, наприклад, без мобільного телефону, особливо у місця, які блокують сотові та Інтернетівські сигнали називаються **tech-free tourism (technology-free tourism)**:

We're adding one more travel trend to our 2014 list — tech-free tourism. If you're addicted to your gadgets and social media, going cold turkey has never been scarier. So here are our top travel destinations — with device-free policies and/or sans

wifi (the horror!) — that'll help you quash that FOMO. (*The Honeycombers*, April 1, 2014);

Decker is executive director of the Tri-State Tourism Council, which covers southwest Wisconsin and parts of Iowa and Illinois. He's urged businesses to promote **tech-free tourism** — in part because it's sometimes hard to get a wireless connection in their neck of the woods. (*Milwaukee Journal Sentinel*, May 14, 2012)[Зацний 2020].

Коли виникає ситуація, при якій у містах чи інших туристичних місцях і районах є недостатня кількість туристів, використовують лексему **undertourism**:

But a new phenomenon is developing. **“Undertourism”** is the increasingly common marketing tactic being used by less-frequented destinations. Come here, they say, because we're not as rammed as the neighbours. Visit us, and you won't have to queue for your Instagram likes. (www.nationalgeographic.co.uk, 12 August 2019) [Зацний 2020].

Привертає увагу словосполучення **burglary tourism**, яке означає подорож в іншу країну з метою пограбування чиеїсь оселі, особливо розкішного маєтку, вілли:

Thieves ransacked his home while he and his wife were away in October last year. The gang stole more than £33,000 worth in belongings, including a gold Rolex watch. It's believed he was the latest target of **“burglary tourism”** which involves foreign criminals flying to the capital to target luxury homes. The thieves are difficult to track because they are missing from police databases and usually flee the country soon after the raid. (itv.com/news, 15 January 2020) [Зацний 2020].

Використовується також поняття **libel tourist** на позначення людини, яка спеціально їде в іншу країну, де законодавство сприяє позивачам, що подають позови проти наклепів та обмов:

The committee also wants it to be made more difficult for foreign **“libel tourists”** and big companies to bring British libel actions. (*The Guardian*, February 24, 2010)

Люди вирішують свої проблеми по-різному, тож існує також поняття *maternity tourist*, яке означає вагітну жінку, яка подорожує в іншу країну щоб народити там дитину, оскільки медичне обслуговування в цій країні краще, ніж в її рідній:

Airline should take more responsibility for maternity tourists.
(*www.telegraph.co.uk*, 5 January 2014)

У тематичній групі нових видів туризму є поняття *champing*, утворене способом телескопії, злиттям *church i camping*, яке означає вид туризму, модне хоббі, коли учасники ночують у занедбаній церкві, в якій давно не проводиться служба:

Whereas glamping once reigned supreme, champing is now the latest craze.
(*Daily Mail*, 7 January 2017)

Ще одне поняття, утворене злиттям *beg i backpacker* – *beg-packer*, яке означає туриста, мандрівника, який здобуває кошти на свою подорож (їжу, житло тощо) тим, що просить милостиню, жебракує:

“Beg-packers” is the word sometimes used to describe young Western tourists who play music or sell knick-knacks in the streets of southeast Asia to pay for their trips or to purchase their ticket back home. (*The Observer*, April 10, 2017)

Інновацію *flashpacking*, яка використовується на позначення виду пішохідного туризму, який передбачає наявність у рюкзаку туриста всіх необхідних речей, включаючи сучасні електронні пристосування і вважається більш елітним видом у порівнянні із звичайним пішохідним туризмом, створено за аналогією до слова *backpacking*:

However, this notion that spending more and travelling with state-of-the-art technological paraphernalia makes a traveller somehow ‘elite’ or ‘flashier’ might not really be relevant any longer ... the concept of a clear divide between ‘flashpacking’ and regular backpacking doesn’t really apply any more. It would seem that nowadays, with the world so hyperconnected and once-revolutionary technology now easily

accessible, almost all global wanderers are 'flashpackers'. (www.theculturetrip.com, 11 May 2017).

Популярним є також **wild cycling**, лексема створена за аналогією (motorcycling) – велосипедний туризм, який полягає у дослідженні, сільської, особливо «дикої» місцевості, користуючись не дорогами, а стежками:

Wild cycling is a release: it's getting back to nature, and even more to our collective childhoods. That's when most of us first got bikes. Remember how it felt? The freedom, the means to roam and discover places, and the visceral rush of bombing through the woods and bouncing over the bumps. It's escaping traffic, living in the moment – but above all wild cycling is childlike fun. (The Telegraph, 3 September 2017)

Метафора **wall crawl** використовується на позначення туристичної діяльності, яка характеризується відвідуванням різних стін для ознайомлення з муралами, графіті та іншими мистецькими оформленнями:

What do you do when you visit a new city? Try out the local cuisine? Check out the most popular museum on TripAdvisor? If you're big on Instagram, you might be more interested in walking wall to wall to wall. "Wall crawls" are an incredibly popular tourist activity as murals and street art have long been considered the best backdrop for interesting #holiday pics. (The Guardian, 23 November 2019)

Говорячи про різновиди туризму, можемо також назвати види активного відпочинку і поняття, дотичні до цієї тематики. Наприклад, лексеми:

- **daycation (day + vocation)** – подорож протягом одного дня, коли людина користується послугами готелю або туристичної бази, а на ніч повертається додому;

- **nakation (naked + vocation)** – вид відпустки, під час якої людям не обов'язково бути в одязі більшість часу, утворені злиттям:

As the name implies, a daycation is about getting away from your hectic life and enjoying all the amenities of a real vacation without all the extra travel or expenses.

The service is growing in popularity in cities like Miami where luxury pools and spas are a staple at just about every beachside hotel. (www.porthole.com, 17 May 2018)

*One of the latest travel trends is all about stripping things down to the basics. The “**nakation**” — aka clothing-optional tourism — is a fast-growing segment of the travel industry, experts say. Shirking that outer layer at nude beaches and resorts and even on clothing-optional cruises has become the vacation choice du jour for hundreds of thousands of free-spirited Americans.(chicagotribune.com, 22 October 2019)*

Привертає увагу поняття **sight-doing** – інновацію створено за зразком слова **sight-seeing**, яке використовується для позначення активної діяльності людини під час відпустки, а не просто відвідування визначних пам’яток, особливо участь у заходах, пов’язаних з місцевою культурою:

*Now **sight-doing** (cultural immersion through local experiences) is a higher priority than sight-seeing (typically, group tours of historical landmarks), and travel companies are on the case to reflect that. (Elle, January 2017)*

Помітна також концентрація нових одиниць навколо **нових видів спорту**, зокрема екстремальних, **та їхніх учасників**, навколо різних видів спортивних змагань, наприклад:

Лексема **canicross** утворена телескопією **canine** + **cross country**, означає вид спорту, в якому бігун по пересіченій місцевості має перед собою собаку на повідку в спеціальній упряжі:

***Canicross** is the combination of cross country running and dog walking, originating from the dog sledding community. In dog sledding, participants would continue to train off-season by running with their dogs – this became known as canicross and quickly developed as a sport in its own right.(The Scotsman, December 21, 2016);*

***Canicross** is a kind of cross-country running with dogs. Runners attach themselves via a harness and bungee-cord to their canine friends—and then race. (BBC News, November 28, 2014),*

Значення поняття **chessboxing**, можна легко зрозуміти з назви, воно означає вид спорту, в якому є елементи гри в шахи та боксерського бою:

The fusion of chess and boxing into the hybrid sport of “chessboxing” has provoked controversy as its supporters prepare to host the first pay-per-view event next weekend. Devotees of the “game of kings” have decried chessboxing as a “freak show” and a “hoax” that combines “bad chess and worse boxing” (www.telegraph.co.uk, 18 July 2020)

Новий вид зимового спорту, який полягає в тому, що спортсмен виконує різні трюки, високо стрибаючи на сноуборді має назву: **slopestyle**:

‘Wow! I just won the Olympics’: American Sage Kotsenburg wins first Sochi gold medal in Men’s Slopestyle with ‘Holy Crail’ move. (www.dailymail.co.uk, 8 January 2014)

Лексему **droneboarding**, створено за аналогією **snowboarding**, – це вид спорту, який полягає в тому, що людина, стоячи на спеціальній дошці («сноуборд»), швидко рухається по сніговій поверхні завдяки безпілотному літальному апарату («дрону»), до якого її прив’язано:

Droneboarding is the newly developed practice of using a drone to drag around someone on a snowboard. A video filmed in late January shows a standard-sized human being dragged around on a snowboard by a very large drone. (www.yahoo.com, 03.02.2016)

Поняття **flyboarding** означає спорт, який передбачає «висіння» спортсмена на висоті десятків метрів у повітрі над водою на спеціальній дошці, поняття **volcano boarding** використовується на позначення екстремального спорту у вигляді пересування по схилах вулкану на спеціальній дошці, лексеми створено за тією ж самою аналогією:

Hovering about 20 feet in the air propelled by a heavy stream of water, FlyBoarding gives the sensation of flying with a pair of jet boots. (http://bismarcktribune.com, 6 July 2015)

*Lakes, volcano [sic] and beaches dot the landscape of Nicaragua, set between the Pacific Ocean and the Caribbean Sea in Central America. While searching for things to do there, we ran across **volcano boarding**. Maybe not the most thrilling experience you will have around an active volcano, but a distinctive one to say the least.*(www.tourisontheedge.com, 3 March 2017) [Word spy 2021].

Словосполучення **death diving**, яке використовується на позначення виду спорту, що відрізняється стрибками у воду в горизонтальному положенні і притулянням кінцівок до тіла лише в останній момент дотику з водою, створено за аналогією **scuba diving**:

*Arne Haugland, a Norwegian man who competes in “**death diving**” competitions, shared a video of himself taking a terrifying, headfirst leap into a hole in a partially frozen body of water in Svalbard, a Norwegian archipelago located between mainland Norway and the North Pole.* (www.intheknow.com, 7 May 2020)

Highlining – це вид слеклайну (лексему створено за аналогією **slacklining**), коли стропа натягнута високо над землею або водою, вид екстремального спорту, який полягає у ходінні по канатах, закріплених високо над поверхнею води:

*The group travel the world to take part in the extreme sport of **highlining**, in which people walk across wires fixed high above the ground or water.* (www.dailymail.co.uk 25 March 2013);

Телескопійні новотвори:

- **roller-skiing** – спортивне катання на лижах з колесищами по твердій поверхні, наприклад, по дорозі;
- **skyrunning** – спортивний біг на висоті не менше двох кілометрів над рівнем моря;
- **packrafting** – спорт, який поєднує пішохідний туризм з плаванням на плоту (рафтінг), причому надувний плот носить туристом у рюкзаку, утворені за такою ж самою аналогією:

*But that's where a former winter Olympian from Lithuania comes in. Mantas Strolia was the best cross-country skier in Lithuania for eight years running, but now he's swapped the mountains for our (equally lovely) guided busway, to share his vast expertise with fellow thrill-seekers in Cambridge. How? **Roller-skiing** of course. (Cambridge News, 5 Sept 2014)*

*Icicle, a company based in Chamonix, has launched **skyrunning** weeks with guided runs of 15-20km a day and coaching, for runners capable of half marathons. (The Guardian, 23 January 2016)*

*I carried mine here on my back, to try out the growing sport of **packrafting** – trekking into the wilderness with a small, stowable rubber craft in your rucksack. (The Guardian 16 January 2016) [Word spy 2021].*

Наш аналіз демонструє, що телескопія є досить продуктивним сплсобом утворення новотворів:

- лексему **swimrun**, яка використовується на позначення спортивні змагання, в яких учасники повинні проплисти і пробігти певну відстань без перерви між цими видами спорту, утворено злиттям дієслів,
- лексему **brodog**, яка означає молодика, уболівальника спортивних ігор, який проводить вільний час у барах з подібною до себе компанією, утворена від поєднання **brother i dog** :

*Forget triathlons. The latest fitness trend and fashionable Scandi import is the “**swimrun**”, a fusion of cross-country running and open-water swimming – essentially a triathlon without the cycling. Originating in Sweden, it is gaining converts here, with thousands of people set to take part in the UK this year. (The Times, 4 February 2017)*

*SNOW! Snow? Snow. ... Or if you're a **brodog**, you might be currently scheming on some confrontation [snowball fight] at Dupont Circle, since that's now tradition. (Washington Post blog) 10 December 2013) [Word spy 2021].*

Словосполучення **fridge kid**, яке використовується для позначення молодого члена майбутньої британської олімпійської команди із зимових видів

спорту, який тренується не в горах, а на спеціальному сніговому куполі, утворене за допомогою метафори :

Winter Olympics 2014: 'Fridge Kids' aim to scale new peaks for British team. (www.independent.co.uk, 9 February 2014)

Є у цій групі і новотвори-аббревіатури, наприклад: **MAMIL** – (аббревіатура фрази *middle-aged man in lycra*) чоловік середнього віку, який почав займатися велосипедним спортом, має дуже дорогий велосипед, витрачає багато грошей на одяг та всякі аксесуари :

MAMIL began five years ago when, to get fit, he bought a road bike. At first, he wore a sensible pair of shorts and a loose-fitting jersey. But then the buying began in earnest. New wheels (the old ones were slowing him down, apparently), a pair of cycling shoes, then another pair, then a 'quicker' helmet, then a personal trainer to help him shed the pounds and improve his 'power to weight ratio'. (Daily Mail, 11 December 2014)

Лексема **Mamri** – аббревіатура словосполучення *middle-aged man with a running injury*, людина, яка починає займатися спортивним бігом у середньому віці і зазнає травми (дуже часто внаслідок переоцінки своїх можливостей) :

Men were 45 percent more likely than women to be injured. The scientists put this down to the Mamris' tendency to follow homemade over-ambitious training plans which put too much strain on their creaking bodies ... 'Men tend to get injured due to training errors, increasing pace and distance too quickly when they are training for an event'. (Runner's World, 4 June 2018) [Word spy 2021].

Все більшої популярності серед мешканців англomовних країн набувають різні *види та методики фізичних вправ, фітнесу*. Це стосується, насамперед, новітніх модних видів і форм «йоги», яких існує цілий десяток, наприклад :

Лексема **acro-yoga** використовується на позначення виду вправ, який поєднує акробатику з йогою; словосполучення **Air Yoga** – форма йоги, яка характеризується перебуванням людини, підвішеної на канаті, в різних позах :

*Local yoga instructors are seeing a growth in interest in **acro-yoga**, a partner-based form of yoga that incorporates acrobatic aspects with typical yoga poses. (www.nooga.com 28 January 2014),*

*Now we can exclusively reveal the secret behind Kate's hot new body – **Air Yoga**. (Grazia 25 August 2014),*

Зустрічаємо також застосування словосполучення:

- **on-board yoga**, яке означає його у літаку під час перельотів;
- **goat yoga** – вправи за системою «йога», які практикують у присутності кіз;
- **heli-yoga** – «гелікоптерна йога» - хобі серед представників заможних класів, яке полягає в тому, що вони на гелікоптері прямують до певного «глухого» місця щоб займатися йогою;
- **immersive yoga** – вид «йоги», заняття якою супроводжується заспокійливими звуками та образами :

*These flights could take the form of 'air cruises', which will see travellers fly slowly over areas of special interest, such as the Pyramids, while interactive VR guides give passengers an immersive running commentary. Other options available to passengers travelling on an air cruise include **on-board yoga**, meditation or art classes. (telegraph.co.uk, 31 July 2019)*

*To be clear, "**goat yoga**" does not refer to some novel new pose for you, a seasoned yoga aficionado, to study, practice, and eventually master. It refers to a regular old yoga class that is punctuated by actual goats wandering aimlessly in between you and your fellow yogis and doing...goat stuff, I guess. (www.gq.com, 7 August 2017)*

*Sin City is the jumping-off point for **heli-yoga**, the zen practise [sic] of taking a helicopter flight to an Insta-worthy location, to unfurl your yoga mat and knock out a few sun salutations. (Telegraph, 26 November 2016)*

The city's immersive yoga trend feeds into a wider, global movement. New York's Woom Centre, for example, offers classes complete with sound therapy, blindfolded

segments, essential oils and a gulp of a “fresh elixir” shot, while Humming Puppy in Melbourne, Sydney and NYC pipes sound at supposedly healing frequencies into the studio. (www.eventbrite.com, 20 June 2018).

Лексема **Broga**, утворена телескопією, злиттям **Brother i yoga**, означає варіант фізичних вправ за системою «йога» для чоловіків:

*Men who crave the benefits of yoga, but recoil at sharing the experience with a room full of women are turning to **Broga**, a rugged take on the 3,000-year-old practice of movement and breath. (www.reuters.com 27.04.2015)*

Серед так званих «селфі», власно зроблених за допомогою мобільного телефона фотографій, почали розрізняти і фотографії **yogi (yoga + selfie)** – власно зроблена своя фотографія під час зайняття йогою для соціальних мереж:

[...] the Oxford English Dictionary people announced that ‘selfie’ was to be the official word of the year. Little did they know that all the coolest, on-trend people had already moved on to ‘yogis’ (yoga + selfie) and ‘belfies’ (bum + selfie). (The Guardian (UK broadsheet), 7 December 2013)

З’явилося поняття **breath coach** – фахівець, який надає поради людям щодо правильного дихання:

*I am lying on the floor with one hand on my belly, which I am trying to inflate like a balloon as I breathe in. I inhale through my mouth, try to send the air right down to my abdomen, exhale, then repeat. “Now connect each breath, like a wave,” instructs ... my **breath coach**. (The Times, 4 February 2017)*

Можна навести приклади інновацій, які позначають **інші види фізичних занять, феномени та діяльності, пов’язані із спортом**, особливо коли вправи чергуються з відпочинками:

Новоутворення **НІПА** – аббревіатура словосполучення **high-intensity incidental physical activity** – фізична активність, що є невід’ємною складовою нормального щоденного життя, а не якоюсь частиною фітнес підготовки:

*Integrating more **HIIPA**-style movements—such as adopting a brisker walking pace, carrying heavier loads like laundry or groceries up stairs, and vigorously scrubbing out your fridge—may help cut down on the amount of more structured workouts you need to do for the same cardio results. They can also bridge the gap on weeks where your training might be a little more sparse than usual, too. (runnersworld.com, 4 March 2019)*

Словосполучення **fitness snacking** створено способом метафоричного переносу і означає виконання кількох короточасних інтенсивних фізичних вправ протягом одного дня:

*Lastly, Steve says 2013 will see the demise of long workouts, with ‘**fitness snacking**’ taking over. (Grazia 14 Jan 2013)*

Знову бачимо використання телескопії:

- **nap** + **exercise** утворює **napercise** – заняття, яке складається із фізичних вправ з короткими періодами сну;

prance + **exercise** утворює **prancercise** – вид фізичних вправ, які імітують кінську ходу:

*David Lloyd Gyms have launched a new health and fitness class which is essentially a bunch of people taking a nap for 45 minutes. The fitness group was spurred to launch the ‘**napercise**’ class after research revealed 86 per cent of parents said they were fatigued. The class is therefore predominantly aimed at parents but you actually do not have to have children to take part. (www.independent.co.uk, 28 April 2017)*

*Inspired by a horse’s gait, Rohrback’s website describes **Prancercise** as ‘a springy, rhythmic way of moving forward’ that is about ‘liberating ourselves from the fitness chains’. (www.sheknows.com, 6 June 2013)*

У цій тематичній групі є також запозичення:

з хінді – **Bokwa** – вид фізичних вправ, в яких є танцювальні рухи й елементи аеробіки (як групове заняття);

- з японської – **Tabata** – вид фізичних вправ, коли короткі періоди інтенсивних занять чергуються з короткими періодами відпочинку:

*Aditi Pandey, a Belapur resident and mother of a six-year-old, credits Bokwa for her high energy levels. Enrolled for a year in a **Bokwa** class in the area, Pandey said that it is a very simple dance form and requires no memorisation of steps. “It is a cardio-stimulating activity and involves a little bit of hip-hop and step aerobics. We move according to English letters and jazz it up with shimmies or freestyle moves. There is no involvement of any choreographer or intense training.” (The Times of India, 4 June 2017)*

*Get fit with only 4 minutes of exercise four times a week. Yes please! **Tabata** is comprised of [sic] an aerobic and anaerobic workout, meaning it will give you both a cardio and a muscle workout. (Grazia (UK celebrity magazine), 2 December 2013)*

Нова лексема **bio-banding** означає групування дітей у спорті за ознакою їх зрілості, а не за їх віком:

*‘When we’re grouping children for sports, we do it by age groups, but the problem is that, within those age groups, we get huge variations in biological age,’ said Dr Sean Cumming, senior lecturer at the University of Bath’s department for health, which is helping Premiership rugby union side Bath conduct a six-month study **evaluating bio-banding**. (www.theguardian.com 19 December 2015)*

Існує також таке поняття як **digital water cooler coll** на позначення соціальної мережі, на якій люди обмінюються думками про телевізійні шоу, спортивні події, при утворенні цього словосполучення використаний метафоричне перенесення:

*In recent months [Facebook and Twitter] have engaged in an escalating battle [...] to claim the title of the nation’s **digital water cooler** as they woo networks and advertisers. (New York Times, 2 October 2013)*

Привертає нашу увагу лексема **maranoia**, утворена телескопією, тобто злиттям **marathon** + **paranoia**, яка використовується на позначення великої

тривоги, яку відчують спортсмени перед марафонським бігом (боятися захворіти або травмуватися і не брати участі у змаганні):

***Maranoia** can be all-consuming, but you have just trained for a marathon and you're in peak physical condition, so you're strong enough to deal with a few mental setbacks. Now is the time to be resilient and soldier on. You are a runner and you can get through this!(www.therunningbug.com, no date)*

Новотвір **outfluencer**, який означає впливову особу, водночас і промоутера, котрий пропагує та поширює інформацію про пригоди на дозвіллі та екстремальні види спорту:

*Reached peak influencer? Start following some **outfluencers** – what we're calling the digital answer to Bear Grylls. You'll find them catching waves, scaling precarious rockfaces and hurtling themselves from any fixed structure. Live (vicariously) on the edge. (Women's Health, January/February 2019)*

Словосполучення **tech-doping** – утворене від **technology doping**, означає використання сучасної техніки для удосконалення спортивного оснащення таким чином, що спортсмен отримує незаконну перевагу у змаганнях:

*The best way you can get a quick little boost is by taking some form of anabolic whatever-the-heck, but what we're seeing in the amputee classification predominantly is what we're referring to as **tech-doping**: technology doping, "Prince said." Guys that were previously not competitive are now competitive only because they gave themselves extra blade height. "(The Week, September 13, 2016)*

Таким чином, проведений аналіз нової лексики і фразеології англійської мови останнього десятиліття, пов'язаних з фізкультурою та спортом показує, що новотвори, які співвідносяться із різними новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою та фітнесом, становлять 9 % від загальної кількості. Група на позначення нових видів туризму та їхніх учасників є найчисленнішою і налічує 33 лексеми і фраземи, що становить 34 %; група найменувань нових видів спорту, спортивних змагань та їхніх учасників містить 26 лексем і фразем, що

становить 27 %; група на позначення різних видів та методик фізичних вправ, фітнесу є найменш численною і складається з 17 новотворів, що становить 17 %; група найменувань інших видів фізичних занять, феноменів та діяльності, пов'язана із спортом налічує 22 лексеми і фраземи, що становить 22 % від загальної кількості новотворів.

Серед способів утворення домінує телескопія – 57 % а) коли початковий фрагмент першого слова поєднується з кінцевим фрагментом другого слова (*champing* – *church*+ *camping*); б) коли повне перше слово поєднується з кінцевим фрагментом другого (*daycation* – *day* + *vocation swimrun*), та композиція (словоскладенням) – поєднання слів за аналогією 32 % (*wild cycling*, *flashpacking*, *sight-doing*), решту складають аббревіація 4 % (MAMIL – *middle-aged man in lycra*, HIIPA – *high-intensity incidental physical activity*), метафоричне перенесення 3 % (*wall crawl*, *fridge kid*, *fitness snacking*), запозичення 1% (*Bokwa*, *Tabata*), афіксація 1% (*outfluencer*).

Найпродуктивнішою моделлю композиції є синтаксична модель утворення бінарних одиниць за схемою N + N (*air yoga*, *death diving*, *volcano boarding*), схема ADJ+N також зустрічається (*wild cycling*, *immersive yoga*). Проведений аналіз інновацій підтверджує, що утворення нових слів та словосполучень у більшості випадків відбувається за аналогіями, тобто нова одиниця і словосполучення створюються за зразком конкретної мовної одиниці шляхом заміни в цій одиниці одних структурно-семантичних елементів іншими.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАД НОВОЇ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ, ПОВ'ЯЗАНОЇ ІЗ ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1 Перекладацькі трансформації та особливості їхнього застосування

Існує безліч різних точок зору, проте більшість лінгвістів поділяють думку, що всі перекладацькі трансформації поділяються на лексичні, граматичні та змішані (або комплексні).

Розглянемо класифікації перекладацьких трансформацій запропоновані різними вченими.

А. М. Фітерман і Т. Р. Левицка виділяють три типи перекладацьких трансформацій:

Граматичні трансформації. Сюди відносяться такі прийоми, як: перестановка, опущення і додавання, перебудови і заміна пропозицій.

Стилістичні трансформації. До даної категорії можна віднести такі прийоми, як синонімічні заміни і описовий переклад, компенсація та інші види замін.

Лексичні трансформації. Тут потрібно говорити про заміну і додаванні, конкретизації і генералізації пропозицій, а також про опускання [Карабан 2002, с. 115].

Наступний вчений, А. Д. Швейцер, пропонує розділяти трансформації на чотири групи:

Трансформації на компонентному рівні семантичної валентності включають застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних

засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та інші. Трансформації на рівні прагматичному полягають в наступних прийомах: перекладацькі компенсації, заміна тих чи інших стилістичних засобів іншими, заміна алюзій (реалій) на аналогічні, а також переклад-інтерпретація, що пояснює переклад та перекладацькі компенсації.

Трансформації, що здійснюються на референційному рівні, – це конкретизація (або гіпонімічна трансформація), генералізація (гіперонімічна трансформація), заміна реалій (інтергіперонімічна трансформація), а також переклад з допомогою реметафоризації (синекдохічна трансформація), метонімічної трансформації, реметафоризації (заміни однієї метафори іншою), деметафоризації (заміни метафори її антиподом). Сюди ж належить та чи інша комбінація названих трансформацій і трансформацій комплексних (наприклад, конверсивні).

Трансформації на рівні стилістичному – компресія і розширення. Під компресією мається на увазі еліпсис, семантичне стяження, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання [Швейцер 1988, с. 48].

Я. І. Рецкер називає лише два типи трансформацій. Цей вчений лінгвіст каже про такі прийоми:

Грамматичні трансформації, які включають заміни частин мови або членів речення.

Лексичні трансформації, які полягають в конкретизації, генералізації, диференціації значень, антонімічному перекладі, компенсації, втрат, що виникають в процесі перекладу, а також в смисловому розвитку і цілісному перетворенні [Рецкер 2006, с. 109].

Аналіз названих лінгвістичних поглядів дозволяє зробити такий висновок: кожен із названих вчених (як практиків, так і теоретиків) має свою точку зору з питання трансформацій. Наприклад, три види вбачають А. М. Фітерман і Т. Р. Левицка – стилістичні, граматичні, лексичні трансформації. Лінгвіст

А. Швейцер веде розмову не про види, а про рівні, що дозволяють користуватися прийомами трансформації. При цьому він вважає, що на стилістичному рівні можуть бути як граматичні, так і лексичні трансформації. Тобто на одному рівні можна говорити про різні види трансформацій.

Однак усі дослідники демонструють однаковий набір прийомів реалізації трансформацій перекладацького плану. Так, різноманітні заміни – граматичні, реалій та інші, генералізація і компенсація зустрічаються у всіх роботах. Якщо простежити за цим на конкретних прикладах, то стає очевидно, що Я. Рецкер, А. М. Фітерман і Т. Р. Левицька відносять прийоми конкретизації і генералізації до лексичних різновидів трансформацій. А. Швейцер дає поняттям інші назви – гіпонімічні та гіперонімічні трансформації – і зазначає, що їх рівнем є референційний. Ми ж вважаємо, що це лексичні трансформації. А. М. Фітерман і Т. Р. Левицька відносять прийом компенсації до стилістичних трансформацій, Я. Рецкер – до лексичних, А. Швейцер – до прагматичного рівня.

Прийом граматичної заміни – це граматична трансформація (за Я. І. Рецкером., Т. Р. Левицької, Т. Р. Фітерманом). Однак А. Д. Швейцер номінує в даному випадку компонентний рівень.

Названі розбіжності знаходяться поряд з явними подібностями всіх перерахованих концепцій. Так, усі лінгвісти заявляють про те, що розподіл трансформацій на типи і види – це умовність. Пов'язано це з тим, що деякі трансформації практично не зустрічаються поза інших трансформацій, тобто не в чистому вигляді. Саме цей момент ріднить усі дані класифікації.

Але існують і інші точки зору. Наприклад, Р. К. Міньяр-Белоручев називав три види трансформацій – лексичні, граматичні, семантичні. До першого виду відносив прийоми генералізації і конкретизації; до другого – пасивізацію, заміну частин мови і членів речення, об'єднання пропозицій або їх членування; до третього – метафоричні, синонімічні, метафоричні заміни, логічний розвиток

понять, антонімічний переклад та прийом компенсації [Миньяр-Белоручев 1996, с. 85].

Концепція В. Н. Комісарова зводиться до таких видів трансформацій, як лексичні і граматичні, а також комплексні. Говорячи про лексичні трансформації, він називає транслітерацію, перекладацьке транскрибування, калькування, деякі лексико-семантичні заміни. Наприклад, модуляцію, конкретизацію і генералізацію. У якості граматичних трансформацій виступають дослівний переклад (або синтаксичне уподібнення), граматичні заміни (заміни членів речення, форм слова, частин мови) і членування пропозиції. Комплексні трансформації також можна назвати лексико-граматичними. Сюди відносяться експлікація (по-іншому, описовий переклад), антонімічний переклад та компенсація.

Відомий лінгвіст Л. С. Бархударов, називав чотири типи перетворень (трансформацій), що використовуються у перекладі. Це – перестановки, заміни, опущення і додавання.

Прийоми, використовувані при перестановці, – це зміна порядку розташування компонентів складного речення, а також зміна місця слів і словосполучень. До прийомів заміни Л. Бархударов відніс компенсацію, синтаксичні заміни в структурі складного речення, заміну частин мови, компонентів речення і словоформ, конкретизацію і генералізацію, членування і об'єднання речень, заміну причини наслідком (і навпаки), антонімічний переклад, опущення і додавання [Бархударов 1972, с. 70].

Ми переконалися, що Р. К. Миньяр-Белоручев ділить перекладацькі трансформації на три типи – семантичні, граматичні та лексичні – в залежності від того, який план початкового тексту слід перекласти: формальний (зовнішній) або семантичний (смісловий). Характер елементів вихідної мови, на думку В. Н. Комісарова, дозволяє розділити трансформації також на три види: граматичні, лексичні та лексико-граматичні (комплексні).

Автори спільної праці, А. Б. Шевнін і Н. П. Серов, у своїй класифікації виділяють два основних типи перекладацьких перетворень:

- лексичні трансформації, до яких вони відносять такі способи як, компенсація, антонімічний переклад, конкретизація, заміна причини наслідком і генералізація;
- граматичні трансформації, до яких вони відносять опущення, перестановки, додавання і транспозиції.

На відміну від них, Л. К. Латишев виділяє шість типів перекладацьких перетворень:

Лексичні перетворення. До даного типу вчений відносить заміни лексем синонімами, залежними від контексту.

Стилістичні перетворення. В даному випадку відбувається трансформація стилістичного забарвлення слова, що піддається перекладу.

Морфологічні перетворення. Так само як перетворення однієї частини мови в іншу або заміна її декількома частинами мови.

Синтаксичні перетворення. До них дослідник відносить трансформацію синтаксичних конструкцій (слів, словосполучень і речень), зміна типу підрядних речень, зміна типу синтаксичного зв'язку, трансформацію речень в словосполучення і перестановку підрядних частин в складнопідрядних і складносурядних реченнях.

Семантичні трансформації. У підручниках і монографіях з теорії перекладу це явище також іменується як «смісловий розвиток». У цю групу Л. К. Латишев вписує заміни деталей-ознак.

Трансформації змішаного виду – це конверсія і антонімічний переклад, за Л. К. Латишевим [Латишев 2005, с. 168].

Аналіз підходів до перекладацьких трансформацій вітчизняних і закордонних дослідників дозволяють дійти такого висновку: автори мають єдиний погляд на виділення деяких типів перекладацьких трансформацій. Увага

лексичним трансформаціям найбільше приділяють В. Є. Щетинкін, Л. К. Латишев, А. Б. Шевнін, Н. П. Серов. Граматичні трансформації виділяються в окрему групу в роботах і дослідженнях Н. П. Серова, В. Є. Щетинкіна і А. Б. Шевніна.

Слід зазначити, що сучасні роботи з питання перекладацьких трансформацій і теорії та практики перекладу в цілому, наприклад роботи таких авторів, як Ю. П. Солодуб, А. А. Тихонов, А. А. Утробіна та інші, в основному спираються на викладені вище концепції класифікації видів перекладацьких трансформацій.

В. Є. Щетинкін, називає такі різновиди перекладацьких трансформацій:

Лексичні. Сюди включені конкретизація, антонімічний переклад, ампліфікація, генералізація, смислове узгодження, адаптація, компенсація, експлікація.

Стилістичні. Дослідник переконаний, що даний вид перекладацьких трансформацій обмежується одним загальним прийомом, який називається модуляція. Граматичні. В. Є. Щетинкін поділяє всі трансформації даного типу на чотири підтипи. Серед них – перестановки, опущення, заміни, додавання.

Серед французьких фахівців у галузі лінгвістики слід відзначити Жана Дарбельне і Жана-Поля Віне. Вони не говорять про різновиди перекладацьких трансформацій. Ці вчені пропонують деякі прийоми, які варто використовувати в ході перекладацької роботи. Так, в процесі непрямого перекладу зміст тексту може спотворюватися або зовсім зникати, може спостерігатися зміна норм мови. Пов'язано це з тим, що здійснити прямий переклад в даній ситуації неможливо. Виходячи з цього, Ж. Дарбельне і Ж. Віне висувають ідею про дві групи технічних прийомів, використовуваних при перекладі:

- а) прийоми прямого переказу;
- б) прийоми непрямого перекладу.

До першої групи відносять:

- дослівний переклад;
- калькування;
- запозичення.

До другої:

- Еквіваленцію (передачу змісту попереджувальних написів, прислів'їв, афоризмів іншими словами);
- Транспозицію (заміну однієї частини мови на іншу);
- Адаптацію (заміну деталей сообщаємої історії іншими);
- Модуляцію (зміну присутньої точки зору).

Підводячи підсумки аналізу різних класифікацій перекладацьких перетворень вітчизняних та зарубіжних дослідників ми можемо зробити висновок про те, що єдиної класифікації типів перекладацьких трансформацій в сучасній лінгвістичній науці не існує. Також слід зазначити, що створення єдиної класифікації ускладнене тим фактом, що різні лінгвісти виділяють різну кількість прийомів перекладацької трансформації.

Оскільки метою нашого дослідження є аналіз перекладу лексики і фразеології та виявлення особливостей застосування перекладацьких трансформацій, ми будемо застосовувати комплексний підхід і фокусувати нашу увагу на лексичних різновидах перекладацьких трансформацій.

2.2 Аналіз специфіки перекладу лексики і фразеології англійської лексики та фразеології, пов'язаної із фізкультурою та спортом українською мовою.

Переклад нової лексики та фразеології англійської мови є досить складним питанням, оскільки регулярні відповідники таких одиниць несвоєчасно фіксують словники в цільовій мові, і належать до безеквівалентної лексики. Водночас вони

активно використовуються і відтворюються в мові перекладу. На думку В. Комісарова, «наявність безеквівалентних одиниць не означає, що їхнє значення не може бути передано в перекладі або, що вони перекладаються менш точно, ніж одиниці, які мають прямі відповідники» (Комиссаров, 1990, с. 148).

Аналізуючи корпус нової лексики і фразеології англійської мови останнього десятиліття, пов'язаних з фізкультурою та спортом, представлених у словнику лексичних та фразеологічних інновації англійської мови Ю. А. Зацного, А. В. Янкова, потрібно зазначити, що хоча словник і є англійсько-українським, там надається тлумачення новотвору українською мовою, що можна вважати описовим перекладом. Зазвичай, описовий переклад не є ідеальним вирішенням проблеми, оскільки не дивлячись на те, що такий спосіб надає можливість повно зрозуміти семантичне значення лексеми або фраземи, лінійне поширення у перекладі не завжди є раціональним, а, інколи, і неможливим. Часто перекладач обмежений вимогами щодо відповідності об'єму оригінального і цільового текстів.

Однак, ми помітили, що у випадку із неологізмами постановка питання дещо інакша. Результат перекладу завжди залежить від вихідного тексту – його структури, контенту, тощо. Розглянемо англійські вихідні тексти, де зустрічаються неологізми, пов'язані з фізкультурою та спортом, які є у фокусі нашого вивчення.

Наприклад:

*A season of **Champing** is here! Escape to somewhere unique and experience a church like never before.*

- We're now open for stays until the end of October.*
- We're fully flexible, so you can postpone or amend your booking with no charge or cancel and receive a full refund if needed.*
- We're 'Good to Go' – we adhere to Government COVID-19 guidance with additional measures in place.*

- *We love dogs – they stay for free!*

- *And first-time **Champers** are also able to claim a free gift of a CCT membership for a year, worth £42!*

*Head over to ‘where to stay’ for current availability and online booking for exclusive stays in unique historical churches. We’re looking forward to welcoming you soon, The **Champing**TM Team*

***Champing**TM is the unique concept of camping overnight in historic churches, brought to the world by The Churches Conservation Trust, the national charity protecting historic churches at risk.*

*Thousands of happy **Champers** have stayed in our churches and have delighted in having exclusive use of an ancient space for the night. Don’t forget that by supporting **Champing**, you’re also helping to preserve these ancient spaces for the future. So what are you waiting for, come on in, we’ve got so much to show you! [Stay somewhere truly extraordinary <https://champing.co.uk/>]*

Як бачимо, представлена реклама **чемпінгу – champing** використовується у контексті, який надає можливість зрозуміти суть поняття. Нагадаємо, що поняття **champing**, утворене способом телескопії, злиттям **church i camping**, яке означає вид туризму, модне хоббі, коли учасники ночують у занедбаній церкві, в якій давно не проводиться служба. У перекладі, на нашу думку, достатньо використати транскрибування і передати лексему адаптивним транскодуванням, оригінально виглядає також використання деривату **чемпінгер**, за оскільки контекст тлумачить поняття достатньо чітко, тому ми пропонуємо такий варіант перекладу фрагменту:

*Настав сезон **Чемпінгу!** Відвідайте церкви і отримайте новий унікальний досвід.*

- *Бронюйте проживання до кінця жовтня.*

- *Ви можете безкоштовно відкласти або змінити бронювання, скасувати та отримати повне відшкодування, якщо це необхідно.*

- *Ми готові до роботи, дотримуємось урядових рекомендацій щодо COVID-19 із запобіжними заходами.*

- *Можете взяти з собою ваших улюблених собак (безкоштовно)!*

- ***Чемпінгери** отримують безкоштовний подарунок – членство в організації збереження церков (CCT-The Church Conservation Trust) на рік на суму 42 фунта стерлінгів!*

*Перевірте наявність місць та забронюйте онлайн-послуги для ексклюзивного проживання в унікальних історичних церквах. Ми з нетерпінням чекаємо вашого візиту. Команда **Champing**™*

***Чемпінг (Champing™)** – це унікальна концепція кемпінгу в історичних церквах, представлена світові організацією The Church Conservation Trust, національною благодійною організацією, що захищає історичні церкви, що перебувають під загрозою.*

*Тисячі щасливих **чемпінгерів** вже зупинялись у наших церквах і раділи ексклюзивному використанню старовинного простору. Не забувайте, що підтримуючи **Чемпінг**, ви також допомагаєте зберегти ці древні пам'ятки для майбутніх поколінь. Не вважайте, приходьте, у нас є багато цікавого для Вас!*

Наведемо ще приклади:

*How To Get Started In **Canicross**. Have you ever wondered how sled dog trainers keep their dogs in shape during the snow-free “dry” season? Instead of pulling sleds, they let their dogs pull them. The trainer and dog run together with the dog out front pulling the trainer along.*

*This activity, sometimes called urban mushing, has grown in popularity over the years. Today, this team sport, more commonly known as “**Canicross**” (**canine** + **cross country**), is practiced by all kinds of people and all breeds of dog [Canicross 2021].*

*Нагадаємо, що лексема **canicross** утворена телескопією **canine** + **cross country**, означає вид спорту, в якому бігун по пересіченій місцевості має перед собою собаку на повідку в спеціальній упряжі. У наведеному тексті це поняття*

тлумачиться, тому у перекладі не має сенсу додавати пояснення, достатньо використати адаптивне транскодування:

*Як почати займатися **канікросом**. Ви ніколи не замислювались, як підтримують упряжних собак у формі під час безсніжного «сухого» сезону? Замість того, щоб тягнути сани, собаки тягнуть хазяїв. Собаки біжать спереду хазяїна, тягнучи його за собою.*

*Ця діяльність, яку іноді називають міським кашируванням, з роками стає все популярнішою. Сьогодні цим командним видом спорту, більш відомим під назвою «**канікрос**» (**кані** – **собака** + **крос**), займається все більше різних людей та порід собак.*

У наведеному далі прикладі **chessboxing**, означає вид спорту, в якому гра в шахи перемежується з боксерським боєм:

Chessboxing

*What is **Chessboxing**? It's a wild mix-up of two of mankind's oldest sporting obsessions. Opponents battle on the board and slug it out in the ring, alternating between rounds of chess and boxing, until there is a winner [Chessboxing].*

На нашу думку, у цьому випадку доцільно використати транспозицію і калькування, а не просто перекласти **шахи-бокс** (хоча такий варіант є більш точним), щоб заінтригувати читача, оскільки у статті розповідається про деталі цього феномену:

Шаховий бокс

*Що таке **шаховий бокс**? Це сміливе поєднання двох найдавніших спортивних захоплень людства. Противники змагаються на дошці і виборюють першість на рингу, чергуючи між собою шахи та бокс, поки не визначають переможця.*

У наступному прикладі представлений новий вид зимового спорту, який полягає в тому, що спортсмен виконує різні трюки, високо стрибаючи на сноуборді має назву – **slopestyle**, значення якого тлумачиться у фрагменті:

*Big White **Slopestyle** Centre*

*Bike Big White and LOFT Bike Parks are proud to bring you the Big White **Slopestyle** Centre, an elite training facility for up and coming **slopestyle** riders and established pros alike.*

*The course at the Big White **Slopestyle** Centre is one that allows for safe progression for those new to mountain bike **slopestyle**, while giving experienced riders all of the tools and features they need to achieve their goals. Built from the base of the FMB Bronze event course, the opportunity to ride and train on a true **slopestyle** course is one that is unique to Western Canada. We're excited to bring this opportunity to users from the Okanagan and beyond [Big White Slopestyle Centre 2021].*

При перекладі, на нашу думку, доцільно також використати аналогію (лексему фрістайл – вже можна вважати складовою спортивної лексики), і створити неологізм **слоупстайл** (новим компонентом для цільової аудиторії буде тільки **слоуп**). Оскільки з контексту є зрозумілим значення новотвору, то завдання перекладач виконав:

*Великий білий центр **Слоупстайла***

*Bike Big White та LOFT Bike Parks із гордістю представляють вам Великий білий центр **Слоупстайла**, елітний тренувальний центр для майбутніх вершників та професіоналів найвищого рівня.*

*Курс тренування у центрі **Слоупстайла** дозволяє безпечно прогресувати новачкам гірського **слоупстайлу**, надаючи досвідченим гонщикам усі інструменти та техніки, необхідні для досягнення своїх цілей. Побудований на основі курсу FMB, який дає можливість їздити та тренуватися на справжньому курсі **слоупстайлу** є унікальною для Західної Канади. Ми раді надати цю можливість користувачам із Окананагану та за його межами.*

Наведемо інший приклад, де використаний новотвір **droneboarding**, який створено за аналогією snowboarding. **Droneboarding** – це вид спорту, який полягає в тому, що людина, стоячи на спеціальній дошці («сноуборд»), швидко

рухається по сніговій поверхні завдяки безпілотному літальному апарату («дрону»), до якого її прив'язано:

Recipe For New Sports? Just Add A Drone

*You may have heard of **drone racing**, but people keep coming up with new ways to enjoy these flying machines.*

One of the latest twists on drone sports comes from Latvia.

*A company called Aeronex has developed a drone to use for **droneboarding**, a new sport that's just what it sounds like — a snowboarder being pulled through the snow by a powerful drone.*

*When the company first tried **droneboarding** last year, as a way to test the strength of its drones, the sport didn't even have its name. "We didn't call it like that in the beginning, but somebody, somewhere said **droneboarding**, and that's how it took off," Aeronex CEO Janis Putrams says [Recipe For New Sports 2021].*

З контексту зрозумілим стає значення неологізму, але не відразу, тому перед перекладачем стає завдання, яке можна вирішити, переклавши **drone** спочатку, використовуючи у назві транскодування – **дрон**, потім калькуванням, як **безпілотник**, а потім, коли вже надається пояснення, як **дрон** і **droneboarding** – **дронбординг**:

Цікавитесь новими видами спорту? Просто додайте Дрон

*Можливо, ви вже чули про гонки на **безпілотниках**, але люди продовжують придумувати нові способи насолодитися цими літаючими машинами.*

Одним із останніх поворотів у спорті безпілотників є Латвія.

*Компанія Aeronex розробила **безпілотник** для нового виду спорту – **дронбординга**, коли потужний дрон тягне сноубордиста.*

*Коли компанія вперше спробувала **дронбординг** минулого року, як спосіб перевірити міцність своїх безпілотників, спорт навіть не мав своєї назви. «Ми спочатку не називали це так, але хтось десь сказав, що це – катання на*

дронборді, і саме так воно пішло», – каже генеральний директор Aeronex Яніс Путрамс.

У прикладах наведених далі зустрічаємо словосполучення **volcano boarding**, яке використовується на позначення екстремального спорту у вигляді пересування по схилах вулкану на спеціальній дошці, лексеми створено за тією ж самою аналогією, що і **droneboarding**:

Volcano Boarding Is Just Slightly Insane

Racing down an active volcano at 30 mph on a little piece of wood is really fun! But volcano boarding can also be a bit dangerous, as I was about to find out. Crashing into sharp volcanic rocks at that speed will leave a mark (or ten). Cerro Negro (Black Hill) is an active volcano outside of Leon, Nicaragua. It's a relatively new one at only 161 years old. Because the cone is primarily made up of small penny-sized grains of volcanic rock, it's possible to ride or surf down the steep slope on a wooden sled [Volcano Boarding 2021].

Перекласти, використовуючи транскодування, на нашу думку, не зовсім вдале рішення, хоча **вулканобординг** – зрозуміло для цільової аудиторії, у статті, це не досить прийнятно. Тому ми вирішили скористатися транспозицією і експлікацією – **Бординг на вулкан**, що дає можливість створити переклад, який відповідає вимогам цільової мови і:

Бординг на вулкані просто божевільна задумка!

Мчатися по активному вулкану зі швидкістю 30 миль / год на маленькому шматочку дерева – це справді весело! Але це й дуже небезпечною, як я з'ясував. Якщо врізатися у гострі вулканічні породи з такою швидкістю, залишиться слід, і не один. Серро-Негр (Чорний пагорб) – діючий вулкан за межами Леона, Нікарагуа. Він порівняно молодий, йому лише 161 рік. Оскільки конус в основному складається з невеликих зерен вулканічної породи розміром з монетку, крутим можна проїхатися серфінгом або на дерев'яних санчатах.

Таким чином, можна дійти висновку, єдиного розв'язання проблеми перекладу нової лексики і фразеології не існує, перекладач з'ясовує значення слова, спираючись на структурно-семантичні ознаки неологізму, контекст, реферативну літературу і власні фонові знання, а потім створює відповідники. Відтворення нових одиниць відбувається за традиційними моделями, оскільки словотвірні елементи лексем є давно асимільованими, і тому їхнє значення легко тлумачиться через компоненти навіть пересічним представником мовної спільноти цільової мови.

Водночас потрібно відмітити певні особливості узусного використання цієї лексики, спричинені її оказіональністю. Часто спостерігаємо випадки, коли значення розкрито в контексті, і тоді додаткове пояснення не потрібне, адже в оригіналі ця лексика і фразеологія є також новою, наприклад:

Immerse Yourself

Immersive yoga isn't just your average Ibiza yoga retreat. It is an invitation to explore, connect and go deeper through the practice of yoga into your own being. It is open to everyone whether you are just starting out on your yoga journey or well into your own practice. If you can breath, you can do yoga. We have a program carefully designed to progressively take you deeper, experiencing complete presence, expanding, healing, honoring your soul, whilst at the same time connecting to other like minded people simultaneously on the same frequency [Immerse Yourself 2021].

При цьому у перекладі необхідно відтворити неологізми так, щоб вони привертали увагу, але не звучали неприродньо і не порушували норм цільової мови. Тому *immersive yoga* – вид «йоги», заняття якою супроводжується заспокійливими звуками та образами, на нашу думку, доцільно відтворити з використанням транспозиції як *йога занурення*:

Зануртесь у себе

Йога занурення- це не просто ваше пересічне приемне заняття з йоги на Ібіці. Це запрошення дослідити, підключитися та глибше зайнятися йогою у

власному бутті. Відкрите для всіх, незалежно від того, чи тільки ви починаєте свою йога-подорож, або переходите до власної практики. Якщо ви можете дихати, ви можете займатися йогою. Наша програма – ретельно розроблена, щоб поступово заглибити вас, відчуваючи повну присутність, розширюючи, зцілюючи, шануючи вашу душу, одночасно підключаючись до інших однодумців.

Інколи перекладачеві доцільно додати ще й описовий переклад, що не завжди можливо, оскільки призводить до суттєвого лінійного подовження тексту. У випадках, коли значення не виводиться з контексту, описовий переклад, або комбінована реномінація (транскодування + описовий переклад) є єдиним способом досягнення точності перекладу.

Усі описані новотвори, утворені способами словоскладання та телескопії, потребують описового перекладу майже у всіх випадках, поодинокими винятками є неологізми, які вже стабільно використовують в українській мові.

Описані новотвори-аббревіатури зазвичай передають транслітерацією і потребують розшифрування та описового перекладу, наближеного перекладу або перефразування, наприклад: аббревіатура **MAMIL** (*Middle Aged Man In Lycra*) – чоловік середнього віку, який почав займатися велосипедним спортом, має дуже дорогий велосипед, витрачає багато грошей на одяг та всякі аксесуари :

Oh the shame of being married to a MAMIL (that's a Middle Aged Man In Lycra) – Яка ганьба мати за чоловіка самозакоханого велосипедиста у лайкри

Jennie Price from Surrey is a cycling widow

Her husband Richard's transformation began five years ago

To get fit, he bought a road bike but soon became obsessed

Now he spends hours in the saddle

He has also spent a fortune on bikes, cycling clothing and gadgets [married-MAMIL-s-Middle-Aged-Man 2021].

Процедура перекладу описаної нової лексики і фразеології починається з визначення змісту одиниць, для чого вузького контексту (словосполучення,

речення, тексту) часто буває недостатньо, і перекладачеві потрібно звертатися до різноманітних інтернет-джерел. Коли зміст поняття з'ясований, перекладач обирає спосіб відтворення безеквівалентної лексики, де найважливішу роль відіграє «функціональність», тобто потрібно так відтворити суть, щоб реципієнт не відчув інформаційної втрати. Тому здебільшого навіть у спеціальних текстах, коли новотвори не тлумачаться в тексті, перекладач орієнтується на занижені фонові знання цільової аудиторії і комбінує прямі способи трансляції (транскодування, калькування) з описовим перекладом.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку про те, що у світі спостерігається стійка тенденція підвищення соціальної ролі фізичної культури і спорту. Вона проявляється насамперед у підвищенні ролі держави в підтримці розвитку фізичної культури і спорту, громадських форм організації і діяльності в цій сфері, у продовженні активного творчого довголіття людей; в організації дозвільної діяльності і в профілактиці асоціальної поведінки молоді, у різкому збільшенні зростання доходів від спортивних видовищ і спортивної індустрії, у зростаючому обсязі спортивного телерадіомовлення і ролі телебачення в розвитку фізичної культури і спорту та в формуванні здорового способу життя, у розвитку фізкультурно-оздоровчої і спортивної інфраструктури з урахуванням інтересів і потреб населення, у різних формах, методах і засобах, що пропонуються на ринку фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг.

Розгляд процесів розвитку сфери фізкультури та спорту свідчить про її багатогранність і об'ємність, бурхливий розвиток спортивної індустрії, зарубіжний вплив, і, як наслідок, великі зміни в лексичному складі мов (англійської і української) – поповнення численними новотворами.

Спроба розмежування між поняттям неологізм і суміжними поняттями, показала, що нові слова, які закріплюються в мові, вважаються неологізмами, а ті, які вживаються тільки на даний момент, мають статус фактів мовлення, а не мови, є okazіоналізмами. Специфіка okazіональних слів полягає в тому, що вони обслуговують певний контекст, даний окремий випадок, дану мовну ситуацію, вони не претендують на те, щоб закріпитися в мові, увійти до загального вжитку. Об'єднує ці поняття принцип утворення: в обидвох випадках мова йде про нові слова. Роз'єднує їх неоднакова функція, їх різні сфери розповсюдження. Okазіоналізми відрізняються від неологізмів тим, що зберігають свою новизну, свіжість незалежно від реального часу їх створення. Неологізми не мають віку,

встановити час їх появи і творця практично неможливо, тому що вони реалізують живі можливості мовної системи.

У фокусі нашого дослідження неологізми англійської мови останнього десятиліття, які представлені у словнику лексичних та фразеологічних інновацій англійської мови Ю. А. Зацного, А. В. Янкова, і основними критеріями, яким вони відповідають є приналежність до мови, оскільки їх зафіксовано у словнику інновацій, вони відповідають системі мови, і є відносно незалежні від контексту.

Проведений аналіз нової лексики і фразеології англійської мови останнього десятиліття, пов'язаних з фізкультурою та спортом показує, що новотвори, які співвідносяться із різними новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою та фітнесом, становлять 9 % від загальної кількості. Група на позначення нових видів туризму та їхніх учасників є найчисленнішою і налічує 33 лексеми і фраземи, що становить 34 %; група найменувань нових видів спорту, спортивних змагань та їхніх учасників містить 26 лексем і фразем, що становить 27 %; група на позначення різних видів та методик фізичних вправ, фітнесу є найменш численною і складається з 17 новотворів, що становить 17 %; група найменувань інших видів фізичних занять, феноменів та діяльності, пов'язана із спортом налічує 22 лексеми і фраземи, що становить 22 % від загальної кількості новотворів.

Серед способів утворення домінує телескопія – 57 % а) коли початковий фрагмент першого слова поєднується з кінцевим фрагментом другого слова (champing – church+ camping); б) коли повне перше слово поєднується з кінцевим фрагментом другого (daycation – day + vocation swimrun), та композиція (словоскладенням) – поєднання слів за аналогією 32 % (wild cycling, flashpacking, sight-doing), решту складають аббревіація 4 % (MAMIL – middle-aged man in lycra, HIIPA – high-intensity incidental physical activity), метафоричне перенесення 3 % (wall crawl, fridge kid, fitness snacking), запозичення 1% (Bokwa, Tabata), афіксація 1% (outfluencer).

Найпродуктивнішою моделлю композиції є синтаксична модель утворення бінарних одиниць за схемою N + N (air yoga, death diving, volcano boarding), схема ADJ+N також зустрічається (wild cycling, immersive yoga). Проведений аналіз інновацій підтверджує, що утворення нових слів та словосполучень у більшості випадків відбувається за аналогіями, тобто нова одиниця і словосполучення створюються за зразком конкретної мовної одиниці шляхом заміни в цій одиниці одних структурно-семантичних елементів іншими.

Аналіз класифікацій перекладацьких перетворень вітчизняних та зарубіжних дослідників показав, що єдиної класифікації типів перекладацьких трансформацій в сучасній лінгвістичній науці не існує, різні лінгвісти виділяють різну кількість прийомів перекладацької трансформації.

Оскільки метою нашого дослідження є аналіз перекладу лексики і фразеології та виявлення особливостей застосування перекладацьких трансформацій, ми застосовуємо комплексний підхід і фокусуємо нашу увагу на лексичних різновидах перекладацьких трансформацій.

Аналіз перекладу новотворів останнього десятиліття, пов'язаних з фізкультурою та спортом, показує, що єдиного розв'язання проблеми перекладу нової лексики і фразеології не існує, перекладач з'ясовує значення слова, спираючись на структурно-семантичні ознаки неологізму, контекст, реферативну літературу і власні фонові знання, а потім створює відповідники. Відтворення нових одиниць відбувається за традиційними моделями, оскільки словотвірні елементи лексем є давно асимільованими, і тому їхнє значення легко тлумачиться через компоненти навіть пересічним представником мовної спільноти цільової мови.

Водночас відмічаємо певні особливості узусного використання цієї лексики, спричинені її оказіональністю. Часто спостерігаємо випадки, коли значення розкрито в контексті, і тоді додаткове пояснення не потрібне, адже в оригіналі ця лексика і фразеологія є також новою.

Процедура перекладу описаної нової лексики і фразеології починається з визначення змісту одиниць, для чого вузького контексту (словосполучення, речення, тексту) часто буває недостатньо, і перекладачеві потрібно звертатися до різноманітних інтернет-джерел. Коли зміст поняття з'ясований, перекладач обирає спосіб відтворення безеквівалентної лексики, де найважливішу роль відіграє «функціональність», тобто потрібно так відтворити суть, щоб реципієнт не відчув інформаційної втрати. Тому здебільшого навіть у спеціальних текстах, коли новотвори не тлумачаться в тексті, перекладач орієнтується на занижені фонові знання цільової аудиторії і комбінує прямі способи трансляції (транскодування, калькування) з описовим перекладом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод : Вопросы общей и частной теории перевода. Москва : Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Бауэр В. Г. Социальная значимость физической культуры и спорта в современных условиях. *Теория и практика физической культуры*. Москва, 2001. № 1. С. 50-56.
3. Виноградов В. В. Стилистика. Москва : Наука, 1963. 251 с.
4. Голованова Е. И. Категория профессионального деятеля : формирование, развитие, статус в языке. Челябинск : Челяб. гос. ун-т, 2004. 330 с.
5. Гринев С. В. Основы лексикографического описания терминосистем: дисс. ... д-ра филолог. Наук : 10.02.04 - германские языки. Москва : МГУ, 1990. 436 с.
6. Даниленко В. П. Терминологизация разных частей речи (термины-глаголы). Проблемы языка науки и техники (Логические, лингвистические и историко-научные аспекты терминологии). Москва : Наука, 1970. С.40-51.
7. Девкин В. Д. Словарь неологизмов немецкого языка. Вопросы литературы и стилистики немецкого языка. Москва : Высшая школа, 1975. С. 196-201.
8. Елистратов А. А. К проблеме стилистической стратификации спортивной лексики. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. №1 (5). часть 1. Москва, 2010, С. 122-127.
9. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с
10. Зелинская Н. И. Словообразование в спортивной терминологии (на материале легкоатлетической терминологии). *Очерки по русскому языку и стилистике*. Кишинев : Штиинца, 1974. С. 79-87.

11. Земская Е. А. Словообразование. Москва : Азбуковник, 1999. 453 с.
12. История физической культуры и спорта : учебник для студ. учреждений высш. проф. образования / Голощапов Б. Р. 10-е изд., стер. Москва : Издательский центр «Академия», 2013. 320 с.
13. Казакова Т. А. Практические основы перевода. Санкт-Петербург : Союз, 2000. 320 с.
14. Капанадзе Л. А. Взаимодействие терминологической и общеупотребительной лексики. Развитие лексики современного русского языка. Москва : Наука, 1965. С.86 -103.
15. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури на українську мову: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
16. Квитко И. С. Термин в научном документе. Львов: Вища школа, 1976. 128 с.
17. Кириллова Ю. Н. Тематическая группа «спорт» как источник семантических трансформаций. *Вестник Челябинского государственного педагогического университета*. Челябинск, 2011, №7, С. 234 - 244.
18. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения. Київ : УМКВО, 2001. 104 с.
19. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
20. Комиссаров В.Н. Лингвистика перевода. Москва : Международ. отношения, 1980. 166 с.
21. Краснова И. Е., Марченко А. Н. О некоторых проблемах профессиональной речи в социолингвистическом освещении. *Теоретические проблемы социальной лингвистики*. Москва : Наука, 1981. С.324 - 343.

22. Латышев Л. К. Межязыковые трансформации как средство достижения переводческой эквивалентности. Семантико-стилистические проблемы теории языка и перевода. Москва : Международные отношения, 1986. 107 с.
23. Латышев Л. К. Перевод : теория, практика и методика преподавания. Москва : Просвещение, 1988. 160 с.
24. Левицкая Т. Р., Фитерман Р. Почему нужны грамматические трансформации при переводе. *Тетради переводчика*. Москва, 1971. Вып. 8. С. 36 – 42.
25. Миньяр - Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва : Воениздат, 1980. 237 с.
26. Мірам Г. Е. Основи перекладу: курс лекцій: навч. посіб. Київ : Ельга, НікаЦентр, 2003. 240 с.
27. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. Москва : Р. Валент, 2006. 240 с.
28. Теория перевода и сопоставительный анализ языков / Под ред. Э. М. Медниковой. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1985. 144 с.
29. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для ин-тов и фак-тов иностр. языков. Учеб пособие. 5-е изд. Москва : ООО «Филология три», 2002. 416 с.
30. Фельдман Н. И. Окказиональные слова и лексикография. *Вопросы языкознания*. Москва, 1967. № 4. С. 64-73.
31. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. Москв : Воениздат, 1973. 280с.
32. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва : Наука, 1988. 215 с.
33. (PLG) A Practical Guide to Lexicography / Ed. by Piet van Sterkenburg. Leiden : Institute for Dutch Lexicology, 2003. 460 p.
34. A Spectrum of Lexicography / Ed. by R. F. Ilson. London : University College, 1987. 158 p.

35. Aarts F. *The Contrastive Analysis Debate : Problems and Solutions*. Studia Anglica Posnaniensia. Poznan. 1982. Vol. 14. P. 47-68.
36. Anderson T. *Reading, Then Writing. From Source to Essay*. New York : McGraw-Hill, 1992. 523 p.
37. Bailey S. *Academic Writing. A Handbook for International Students*. London, New York : Routledge, 2006. 260 p.
38. Bowker L. *Specialized Lexicography and Specialized Dictionaries. A Practical Guide to Lexicography / Ed. by Piet van Sterkenburg*. Leiden: Institute for Dutch Lexicology, 2003. 164 p.
39. Fawcett P. *Translation and Language : Linguistic Theories Explained*. Manchester : St. Jerom Press, 1997. 168 p.
40. Gibbs R. W. *Process and products in making sense of tropes. Metaphor and Thought*. Cambridge, 1993. P. 252-276.
41. Hannay M. *Types of Bilingual Dictionaries : A Practical Guide to Lexicography / Ed. by Piet van Sterkenburg*. Leiden : Institute for Dutch Lexicology, 2003. P145-153.
42. Jackson H. *Lexicography : An Introduction*. London: Routledge, 2002. 262 p.
43. Jakobson R. *On Linguistic Methods of Translation. Theories of Translation: an Anthology of Essays from Dryden to Derrida / Ed. by R, Schulte, J. Biguenet*. Chicago, London : The University of Chicago Press, 1992. P. 144-151.
44. Janicki K. *On the Tenability of the Notion «Pragmatic Equivalence» in Contrastive Analysis. Papers and Studies in Contrastive Linguistics*. Poznan, 1995. Vol. 20. P. 19-25.
45. Kempson R. M. *Semantic Theory*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 977 p.
46. Lado R. *Linguistics Across Cultures. Applied Linguistics for Language Teachers*. Michigan : The University of Michigan Press, 1990. 141 p.
47. *Lexicology, Semantics and Lexicography / Ed. by J. Coleman, C. J. Kay*. Leicester, Glasgo, 2000. 257 p.

48. MacLaury, R. E. Lexical Semantics. Handbook of Pragmatics / Ed. by J. Verschueren. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publ. Company, 1996. 134 p.
49. Manual of Specialized Lexicography (The preparations of specialized dictionaries) / Ed. by H. Bergenholtz and S. Tarp. Amsterdam/ Philadelphia : John Benjamins Publ. Comp., 1995. 256 p.
50. Munday J. Introducing Translation Studies. Theories and applications. London : Routledge Taylor & Francis Group, 2001. 221 p.
51. Newmark P. A Textbook of Translation. Edinburgh : Prentice Hall, 2003. 292 p.
52. Nida E. A. Analysis of Meaning and Dictionary Making. *Language Structure and Translation*. Stanford : Stanford University Press, 1982. P. 4-23.
53. Nida E. A. Linguistic and Semantic Structure. *Language Structure and Translation*. Stanford : Stanford University Press, 1982. P. 47-70.
54. Raad B. L. Modern Trends in Scientific Terminology : *Morphology and Metaphor*. *American Speech*. Chicago, 1989. Vol. 64, № 2. P. 128-136.
55. Ringbom H. Contrastive Analysis. Encyclopedia of Linguistics / Ed. by R. E. Asher, J. M. Y. Simpson. Oxford : Pergamon Press, 1994. 742 p.
56. Sager J. C. A Practical Course in Terminology Processing. 2nd edition. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publ. Company, 1997. 252 p.
57. Schopenhauer A. On Language and Words. Theories of Translation: an Anthology of Essays from Dryden to Derrida / Ed. R. Schulte, J. Biguenet. Chicago, London : The University of Chicago Press, 1992. P. 32-35.
58. Widdowson H. G. Linguistics. Oxford : Oxford University Press, 1996. 134 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

59. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Большая российская энциклопедия, 2002. 576 с.
60. Балла М. І. Англо-український словник. Київ : Освіта, 1996. Т.1. 712 с.
61. Балла М. І. Англо-український словник. Київ : Освіта, 1996. Т.2. 752 с.
62. Зацний Ю. А., Янков А. В. Лексичні та фразеологічні інновації англійської мови : англійсько-український словник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. 276 с.
63. Big White Slopestyle Centre. URL : <https://www.bigwhite.com/summer/mountain-biking/skills-area/slopestyle-centre/> (accessed : 15.08.2021).
64. Canicross. URL : <https://www.akc.org/expert-advice/health/canicross-goes-beyond-running-with-dogs/> (accessed: 15.08.2021).
65. Chessboxing. URL : <https://chessboxingnation.com/> (accessed: 15.08.2021).
66. Immerse Yourself. URL : <https://www.immersiveyoga.org/> (accessed: 15.08.2021).
67. Married- MAMIL- - iddle- ged- an. URL : <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-286906/> (accessed: 15.08.2021).
68. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Ed. by J. Crowther. 5th edition, Oxford University Press, 1995. 1428 p.
69. Recipe For New Sports? Just Add A Drone. URL : <https://www.npr.org/sections/alltechconsidered/2017/02/16/515199129/recipe-for-new-sports-just-add-a-drone> (accessed: 15.08.2021).
70. Volcano Boarding Is Just Slightly Insane. URL : <https://expertvagabond.com/volcano-boarding> (accessed: 15.08.2021).
71. Word spy The Word Lover's Guide to New Words. URL : <https://www.wordspy.com/> (accessed: 25.07.2021).

SUMMARY

The thesis deals with the issues of vocabulary innovations of the last decade related to physical culture and sports and their translation from English into Ukrainian. The objective of the research is to analyze lingual peculiarities of English neologisms of the last decade related to physical culture and sports and to decide on the ways and means of the translation of the neologisms from English into Ukrainian.

The most numerous group of innovations of the last decade is represented by lexemes and phraseological units that nominate various new sports, tourism, physical culture, fitness. Among them should be noted: new types of tourism and agents: api-tourism (tourism, whose participants observe the life of bees and related phenomena), astrotourism (travel to places where you can observe the unobstructed starry sky or outer space), champing (church + camping) (a kind of tourism when its participants spend the night in an abandoned church), entropy tourist (a person who likes to travel to places of decline, abandoned places), philantourism (a holiday trip to those places that still need the support of the tourism industry), tombstone tourist (a person who for fun visits cemeteries to view monuments on the graves of famous people), wild cycling (cycling tourism, which is a study of rural, especially "wild" areas), flashpacking (a kind of hiking, in which the participant has in his backpack all the necessary things, including modern electronic devices).

The second most numerous group is represented by new sports, including extreme sports, and their participants: canicross (canine + cross country) (a sport in which a cross-country runner has a dog on a leash in front of special harness), slopestyle (a new winter sport, the athlete performs various tricks, jumping high on a snowboard), droneboarding (a sport when a person standing on a special board (snowboard), quickly moves on the snow surface due to an unmanned aerial vehicle (drone) to which it is tied), flyboarding (sport that involves "hanging" the athlete in the air over the water on

a special board), volcano boarding (extreme sports in the form of movement on the slopes of the volcano on a special board).

Various types and methods of physical exercises and fitness are becoming more and more popular in English-speaking countries. This can be applied primarily to the latest fashion types and forms of "yoga": acro-yoga (a type of exercise that combines acrobatics with yoga), Air Yoga (a form of yoga in which a person suspended on a rope, takes different poses), Broga (a variant of physical exercises on the system of "yoga" for men), goat yoga (exercises on the system of "yoga", which are practiced in the presence of goats), etc.

There are examples of innovations that denote special types of physical activity, especially when exercises alternate with the rest: HIIS (abbreviation of the phrase high-intensity interval skipping) (physical exercises in which short periods of intense jumps alternate with short periods of rest), fitness snacking (multiple short-term intense physical exercises for one day), napercise (nap + exercise) (a lesson consisting of physical exercises with short periods of sleep), Tabata (a type of exercise where short periods of intense exercise alternate with short periods of rest).

Considering lexical-semantic system of English language, it should be noted that new models and elements appear in lexical and semantic paradigms in the framework of the most significant phenomena. To identify the most common ways of forming innovations in sports vocabulary, we studied and analysed theoretical approaches in this field, wrote out sports terminology from paper and e-sources: newspapers and journals, sports programs, radio and television news. As a result, a vocabulary was accumulated (675 units), in accordance with which certain conclusions were made on the ways of the new vocabulary coinage.

The main ways of forming new words related to physical culture and sports are as follows: telescoping or stem blending (champing, streetball, cat-leap, underbar), suffixation with the most productive suffix –ing (zorbing, gliding, potholing, trampolining, roofing), –er (carder, roofer, zorber).

The results of the study made it possible to systematize and classify the methods of word formation according to the frequency of their use. It turned out that the most productive is telescoping, accounting for 71%, then follows affixation with almost 20% frequency, then goes change of semantic meaning or filling the old word with a new meaning (cereal box -substandard head protection, particularly a poor quality hockey helmet).

The research allows us to conclude that the most common way of translating the vocabulary innovations of the last decade related to physical culture and sports from English into Ukrainian is transcoding (canicross – канікрос, streetball – стритбол, heli-yoga- гелі-йога); loan translation (with transposition) and descriptive translation (goat yoga – йога в присутності кіз, immersive yoga – йога занурення). Though the type of translation frequently depends not only on the innovation itself, but it's popularity, context and the target audience.

***Key words:** innovations, coinage, telescoping, affixation, transcoding, loan translation, transposition, descriptive translation.*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Балєва Крістіна Вячеславівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти balieva_krist@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОСТАННЬОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ФІЗКУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ, ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ» відповідає вимогам академічної

добросовісності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної добросовісності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ Балєва К. В.